

Județul Caraș - Severin
Comuna BERZASCA

Primar FURDUI PETRU-NICOLAE

**STRATEGIA DE DEZVOLTARE SOCIO-ECONOMICA
A COMUNEI BERZASCA
IN PERIOADA DE PROGRAMARE 2021 - 2027**

Decembrie 2022

Cuprins

SECȚIUNEA I - PREZENTAREA GENERALĂ A COMUNEI BERZASCA.....	4
CAPITOLUL I - SCURT ISTORIC.....	4
CAPITOLUL II - CADRUL NATURAL.....	7
SECȚIUNEA II - STADIUL PREZENT - CONTEXTUL SOCIO-ECONOMIC.....	9
CAPITOLUL I - CONDIȚIONALITĂȚI STRATEGICE.....	9
DOCUMENTE RELEVANTE ÎN CONTEXTUL STRATEGIC GLOBAL ȘI EUROPEAN.....	9
Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă	9
Tranziția verde / Pactul Ecologic (Verde) European	10
Acordul de parteneriat 2021 - 2027	11
DOCUMENTE RELEVANTE ÎN CONTEXTUL STRATEGIC NAȚIONAL ȘI REGIONAL	13
Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) 2016	13
Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)	19
Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021 - 2027 - Regiunea Vest.....	26
Programul Regional VEST 2021-2027.....	27
Programul Operațional Interreg IPA CBC România-Serbia 2021-2027	32
Programele Operaționale 2021 - 2027.....	35
Programul Național Strategic (PNS)	36
CAPITOLUL II - PROFILUL SOCIO-ECONOMIC AL COMUNEI BERZASCA.....	37
II.1 Structura demografică și forța de muncă.....	37
II.2 Fondul funciar.....	40
II.3 Resurse naturale ale solului și subsolului, flora și fauna	43
II.4 Monumente ale naturii, monumente istorice.....	44
II.5 Economia și dezvoltarea locală.....	45
II.6 Locuințe și utilități.....	45
II.7 Infrastructura de transport	46
II.8 Infrastructura de cultura și educație	47
II.9 Infrastructura de sănătate, sport și agrement	48
II.10 Infrastructura de servicii sociale	48
II.11 Factorii de mediu	48
II.12 Patrimoniul comunei.....	49
CAPITOLUL III - ANALIZA SWOT A COMUNEI BERZASCA	50
III.1 Puncte tari.....	50
III.2 Puncte slabe	50
III.3 Oportunități.....	50
III.4 Riscuri (amenințări).....	51
CAPITOLUL IV - CONTINUITATEA PLANIFICĂRII STRATEGICE A DEZVOLTĂRII COMUNEI BERZASCA	52
IV.1 Gradul de realizare a obiectivelor și proiectelor propuse în 2014 / 2015.....	52
SECȚIUNEA III - PLANIFICAREA STRATEGICĂ A PERIOADEI 2021 - 2027.....	54
CAPITOLUL I - OBIECTIVE GENERALE	54
I.1 Crearea, dezvoltarea și fructificarea potențialului turistic al comunei Berzasca.....	54
I.2 Creșterea competitivității economice și a ocupării forței de muncă	54
I.3 Atragerea tinerilor / familiilor pentru stabilirea în localitate.....	54
CAPITOLUL II - DIRECȚII STRATEGICE.....	55
II.1. Dezvoltarea serviciilor turistice și de agrement	55
II.2 Creșterea vizibilității și a reputației de brand a localității	55
II.3 Reconstruirea cetăților dacice și medievale	56
CAPITOLUL III - PROIECTE PROPUSE	57
III.1 Lista proiectelor propuse.....	57
III.1.1 Infrastructura de transport și utilități	57
III.1.2 Infrastructura edilitară.....	57
III.1.3 Educație și cultură.....	58
III.1.4 Sănătate și servicii sociale	59
III.1.5 Sport și agrement	59
III.1.6 Mediul de afaceri - sprijinirea antreprenorilor pentru demararea de noi afaceri	59
III.1.7 Refacerea și conservarea cadrului natural, respectiv protecția biodiversității	59
III.1.8 Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii turistice.....	60
III.1.9 Extinderea capacităților turistice de primire.....	61

<i>III.2 Estimarea necesităților de finanțare</i>	61
<i>III.3 Identificarea surselor de finanțare</i>	62
<i>III.4 Prioritizarea proiectelor</i>	62
CAPITOLUL IV - PROCEDURA DE APROBARE A STRATEGIEI	63
<i>IV.1 Caracterul participativ al elaborării si aprobării strategiei</i>	63
SECȚIUNEA IV - BIBLIOGRAFIE	65
SECȚIUNEA V - ANEXE	65

SECȚIUNEA I - PREZENTAREA GENERALĂ A COMUNEI BERZASCA

Capitolul I - Scurt istoric

Orice strategie de dezvoltare economico-socială trebuie să țină cont de caracteristicile psiho-sociologice ale populației, ale locuitorilor din zona țintă. Pentru a înțelege aceste caracteristici, este necesar să se cunoască istoria locurilor, reușitele, dar și problemele și greutățile cu care s-au confruntat locuitorii de pe meleagurile cercetate, evoluția, realizările și dezvoltarea parcurse de-a lungul istoriei.

Clisura Dunării, din care face parte și comuna Berzasca, este o zonă geografică complexă, încărcată de istorie, care poate fi caracterizată ca fiind, de-a lungul vremurilor:

- **Zona de influență**, cu importanță geostrategică, deoarece dădea posibilitatea controlului traficului pe Dunăre
- **Zona de contact** sau zonă tampon, între Imperiul Habsburgic și Imperiul Otoman, apoi graniță la Dunăre pentru dictatura comunistă. De altfel, în istorie, aici au existat întotdeauna unități de grăniceri. În timpul dictaturii comuniste, zona a fost considerată o zonă de graniță, care trebuia izolată, în consecință Dunărea nu a fost valorificată la întregul ei potențial ca o cale de comunicație, ci a fost folosită mai degrabă ca un element de separare, de îngrădire.
- **Zona de trecere**, în care localitatea Berzasca s-a dezvoltat ca așezare - târg, pentru că aici se organizau târguri din cele mai vechi timpuri. Nu se poate considera că a fost o zonă *de liniște* sau de retragere, nu a avut acest caracter, deoarece se afla în apropierea Dunării, care poate fi considerată o cale de comunicație propice comerțului, mobilității, "curgerii", și nu stabilității caracteristice unui loc liniștit și așezat. De altfel, locuitorii de aici erau cei mai renumiți navigatori prin cataractele Dunării.
- **Zona de amenințări** - După retragerea romanilor din Dacia în sec. II și până în sec. XIX (1848), populația zonei a pendulat, când în apropierea Dunării, când ascunși în adâncimile codrilor, în funcție de amenințările la care era supusă de armatele ostile care tranzitau zona
- **Zona eterogenă etnic** - aici au avut loc schimburi de populații pentru consolidarea graniței, pentru valorificarea resurselor naturale, etc., locuind împreună romani, germani, maghiari, croați, cehi, sârbi, etc.
- **Zona bogată în resurse naturale**, propice activităților economice, cum ar fi extracția aurului, cărbunelui, exploatarea pădurilor, comerțul pe Dunăre, organizarea de târguri, agricultura și creșterea animalelor. Din păcate, bogățiile acestea nu au fost niciodată în stăpânirea populației băștinașă românești.

O expunere succintă și relevantă a istoricului comunei se face în anul 2008¹:

Actuala comună Berzasca reunește trei foste comune care până la reforma administrativă din 1968 (...) aveau următoarea structură: Berzasca, Drencova și Cozla au fost localități componente ale comunei Berzasca, iar Liubcova și Bigăr au fost comune de sine stătătoare (...) zona constituind o arie propice pentru întemeierea așezărilor umane, (...) oferind condiții deosebit de favorabile pentru așezarea vetrelor de locuire. Vatra actualii comune este locuită încă din preistorie. Cele mai vechi urme de locuire umană, depistate arheologic în zona de defileu, datează din paleoliticul superior (...), când zona era apreciată pentru resursele sale naturale, (...) dar și pentru condițiile geo-climatice pe

¹ Capitol Proiect, 2008, pg. 15 - 17

care le oferea acest spațiu geografic.

Mai târziu, zona s-a înscris în rândul marilor căi de migrație și legătură dintre estul Europei, Balcani și Câmpia Panonică (...) devine loc de contact și dispută între structuri de putere ori regate, până târziu, în epoca modernă.

(...) la cumpăna dintre milenii aici exista o populație stabilă, care politic este posibil să fi aparținut primei structuri prestatale cunoscută în zonă: ducatul lui Glad - Athum.

Importanța geostrategică a zonei în care se circumscrie și comuna Berzasca fost determinată și de posibilitatea controlului traficului pe Dunăre, devenind un spațiu de atracție pentru marile puteri. Astfel, încă din secolul al XI-lea Banatul este ocupat de regatul ungar, (...) cu mici întreruperi până în anul 1526 (...).

După izgonirea turcilor din Banat, (...) în comunitate s-au stabilit greci care controlau activitatea de extragere a aurului aluvionar din zonă. (...) în anul 1722 sunt menționați și germani (...) Mai târziu au fost așezate aici și familii croate (...) datorită înăspririi asupririi otomane (...) un număr mare de sârbi sunt strămutați la nord de fluviu pentru a întări zona din punct de vedere militar.

În 1902 este introdus telefonul, iar în 1905 a fost înființată Banca Populară și Cooperativa de Credit. (...)

Din punct de vedere etnic, zona Clisurii are un caracter eterogen. Fiind o zonă de contact și totodată de influență, aici au avut loc în timp importante schimburi de populații, în cursul cărora elementul autohton, românesc, s-a amestecat cu elemente sud-dunărene, de origine sârbă și bulgară. În perioada stăpânirii maghiare, iar mai târziu habsburgice, aici sunt colonizați maghiari, germani și cehi. (...)

Zdrobirea sistemului creștin de apărare al Dunării, (...) transformă Banatul, inclusiv zona Defileului Dunării într-o zonă tampon, între interesele otomane și cele habsburgice, rămânând totodată ca marcă de graniță a Transilvaniei. (...)

Dacă înainte de 1989 comuna Berzasca era cunoscută ca făcând parte dintr-o zonă cu un pronunțat caracter economic monoindustrial, bazat pe industria extractivă a cărbunelui, după 1989, aceasta a suferit mutații importante atât sub aspect economic cât și social. Dintr-o localitate rurală cu industrie puternică, aceasta începe să decadă odată cu procesul de închidere a minelor. În anul 1997 are loc procesul de restrângere a activităților miniere în zonă (...). Pe fondul reducerii activităților economice s-au diminuat substanțial și resursele financiare aflate la dispoziția administrației locale și a locuitorilor. (...)

În 2006 are loc închiderea minelor și disponibilizarea ultimilor angajați, proces ce a dus la o depreciere drastică a calității vieții economico-sociale.

Așa cum reiese dintr-o monografie a Clisurii Dunării din perioada interbelică: *"Din punct de vedere istoric, Clisura, de când este pomenită, a trăit mai mult vremuri întunecate, pururea câmp de luptă, zbucium, și cei care o locuiesc în veci trebuie să fie pregătiți de încercări, căci veac fără năvăliri, război, jefuire sau revoluție până acum nu s-a pomenit"*².

În anul 1997 a fost înființată Agenția Națională pentru Dezvoltarea Zonelor Miniere (ANDZM), pentru reconstrucția zonelor miniere, cum este (sau a fost) și comuna Berzasca, dar rezultatele acestei pârghii de politică economică nu au fost pe măsura așteptărilor și nu a avut un impact semnificativ.

Din anul 2006 până în 2014, evoluția economico-socială a urmat un parcurs dificil, dar ascendent. Prin preocuparea autorităților locale, s-au făcut o serie de investiții publice din fonduri europene sau guvernamentale, acestea fiind principalele surse de finanțare a investițiilor. După ce s-a executat rețeaua de alimentare cu apă în anul 2004, extinsă apoi în anul 2010, s-a executat rețeaua de canalizare și epurare, s-au reabilitat obiective cultural-sportive (școala, grădinița, cămine culturale, baza sportivă), s-a realizat alimentarea cu apă în Liubcova, s-au reabilitat străzi, s-au construit locuințe sociale în Berzasca, etc.

² Alexandru Moisi, 1934, pg. 17

În perioada 2014 – 2020 (2022) s-au realizat mai multe obiective de interes public în comuna Berzasca.

Dar cel mai important dintre toate este dobândirea de către comuna Berzasca a statutului de Stațiune turistică de interes local, care facilitează accesul la surse de finanțare specifice, destinate pentru localități stațiuni turistice, finanțări mai consistente decât cele disponibile până acum.

Alte realizări din ultimii 7 – 9 ani: s-a executat rețeaua de canalizare la Liubcova, s-a modernizat sistemul de iluminat public prin trecerea pe corpuri de iluminat cu LED-uri, s-a început reabilitarea Căminelor culturale din cele trei sate aparținătoare, s-a modernizat Drumul comunal DC47 Cozla-Bigăr, a fost început proiectul de modernizare a Școlii gimnaziale din Berzasca cl. I – VIII, s-a finalizat Centrul de zi pentru bătrâni de la Bigăr, s-a finalizat rețeaua de alimentare cu apă și rețeaua de canalizare și stație de epurare de la Bigăr, s-au achiziționat utilaje pentru activitatea de gospodărire comunala (buldo-excavator, utilaj multifuncțional tip LADOG pentru dezăpezire, stropirea și măturatul străzilor, s-a achiziționat o vidanjă, două autocompactoare pentru gestiunea deșeurilor și un microbuz pentru transport persoane de 19+1 locuri, a fost modernizată Școala din Berzasca și a fost începute lucrările de modernizare a Primăriei, s-a câștigat o finanțare pentru reabilitarea Sălii de sport din Berzasca, s-a deschis o farmacie și s-a modernizat dispensarul medical.

În ultimii ani s-a început lucrarea de modificare și actualizare a Regulamentului local de urbanism, care se află în faza finală de elaborare. În cadrul acestui Regulament se realizează corelarea suprafețelor Regulamentului local de urbanism cu Regulamentul Planului de management al Parcului Natural "Porțile de Fier", precum și identificarea unor zone cu destinație de producere a energiei regenerabile.

Acest parcurs de management public performant la nivelul Primăriei comunei a continuat să producă îmbunătățirea condițiilor de viață ale locuitorilor. Unul din cele mai importante avantaje ale locuitorilor este poziția în care se află comuna Berzasca, o poziție foarte favorabilă accesării fondurilor europene – datorită potențialului turistic foarte ridicat și datorită existenței vestigiilor istorice pe teritoriul comunei, Berzasca este clasificată cu cel mai mare punctaj din rândul localităților rurale din vestul țării.

Totuși, mai există încă lipsuri la nivelul comunității, cum ar fi lipsa investițiilor private, lipsa de locuri de muncă și lipsa de apetit a populației locale pentru accesarea fondurilor pentru finanțarea afacerilor de familie – ferme, agropensiuni, agrement, meșteșuguri, manufacturi, etc. - deși acestea din urmă au înregistrat o evoluție în ultimul timp, dar nesemnificativă.

De aici rezultă aceeași necesitate strategică la nivelul perioadei 2021-2027, ca și în perioada anterioară, respectiv aceea de a stimula în primul rând DEZVOLTAREA ECONOMICĂ pe teritoriul comunei.

Principala activitate economică care poate genera o dezvoltare durabilă și sustenabilă în comuna Berzasca rămâne în continuare TURISMUL, activitate în care orice investiție are efect multiplicator, generând investiții conexe pe orizontală și, respectiv, locuri de muncă și venituri la bugetul local.

De aceea, DEZVOLTAREA TURISMULUI este principala direcție strategică de urmat pentru perioada 2021 - 2027, atât la nivelul investițiilor în infrastructură, cât și la nivelul pregătirii resursei umane și a utilizării instrumentelor moderne de management (branding, promovare), etc.

În aceeași idee, autoritatea publică își va concentra atenția în perioada 2021 – 2027 pe următoarele aspecte care țin de dezvoltare:

- **INFRASTRUCTURA PORTUARĂ ȘI INVESTIȚIILE LA FRONTUL DUNĂRII** pentru dezvoltarea serviciilor turistice și de agrement – restaurante, debarcadere, puncte de belvedere, etc.,
- **VALORIFICAREA POTENȚIALULUI FALEZEI ȘI A TRASEELOR TURISTICE** cu comunele învecinate – Gârnic, Sichevita, Dalboșeț, Șopot, Bănia, Ișalnița, Dubova, Șvinița, etc
- **INTENSIFICAREA ȘI ÎNMULȚIREA EVENIMENTELOR CULTURALE ȘI SPORTIVE** pentru atragerea consumatorilor în zona turistică și pentru a spori vizibilitatea localității.

Capitolul II - Cadrul natural

Cadrul natural este un element important care influențează viața economico-socială a locuitorilor din zonă și trebuie înțeles corespunzător pentru a elabora o strategie de dezvoltare viabilă pe termen lung.

Din nou, Planul Urbanistic General cuprinde o prezentare cuprinzătoare a elementelor cadrului natural care ne interesează pentru înțelegerea caracteristicilor zonei³:

Comuna Berzasca este situată în Clisura Dunării, fiind cea mai sudică localitate de frontieră din Caraș-Severin, situată la o distanță de 74 km de Orșova și 58 km de Baziaș. Teritoriul administrativ al comunei ocupă o suprafață de 24.934 hectare. (...) la 42 km față de Moldova Nouă, 74 km față de Orșova și 150 km față de Reșița.

Comuna are în componență localitățile Berzasca, Bigăr, Cozla, Liubcova și Drencova. În urma lucrărilor hidroenergetice din zonă, localitatea Drencova a fost strămutată lângă vatra localității Berzasca. (...)

Accesul în Berzasca se realizează pe cale auto utilizând DN 57A Orșova - Moldova Nouă - Oravița - Moravița. Localitatea Bigăr este legată de centrul de comună prin DN 57A, Berzasca - Cozla și DC 47-Cozla - Bigăr, de pe valea Sirinia. La nivelul comunei există mai multe drumuri forestiere și comunale, cum sunt: drumul comunal din localitatea Liubcova spre Ravensca și cel forestier de pe valea Berzasca și Dragoslavele, cu acces spre Bigăr. (...)

Regiunea are un aspect montan, cu relief foarte accidentat, cu vâi adânci și înguste, cu maluri înalte, în mare majoritate abrupte și culmi cu vârfuri care nu depășesc 700 m înălțime. (...)

Clima este continental-moderată, cu unele influențe mediteraneene, cu veri călduroase, mai bogate însă în precipitații în raport cu media pe țară. (...) Totodată, teritoriul comunei la limita Dunării este străbătut de fâșia de protecție a frontierei de stat, cu o lățime de 20 m (...)

Tipurile de sol prezente în zonele înalte se încadrează în următoarele clase de soluri zonale: cernisoluri, luvisoluri, cambisoluri și podisoluri. (...)

Construcția Sistemului hidroenergetic și de navigație de la Porțile de Fier I a provocat importante pierderi de sol atât prin inundare cât și prin lucrările ample de amenajare executate. (...)

Încadrarea în ansamblul climatic al teritoriului României definește zona ca făcând parte din provincia climatică Continental moderată, ținutul climatic de dealuri, districtul cu climă de pădure, subdistrictul "tip Baragan" (...)

Regimul precipitațiilor și nivelul altitudinilor au determinat dezvoltarea unei bogate flore cu frunze căzătoare, în care predomină fagul și stejarul. (...)

Caracteristica faunei din zonă o constituie amestecul de elemente boreale montane cu cele sudice mediteraneene și balcanice, precum și caracterul relict al unor elemente nordice și sudice, care au supraviețuit în câteva enclave din zonă, multe dintre acestea fiind protejate de legislația internă și internațională. (...)

Carnivorele sunt prezente atât prin speciile de mari dimensiuni, cum ar fi ursul (Ursus arctos), lupul

³ Capitol Proiect, 2008, pg. 17 - 27

(*Canis lupus*), vulpea (*Vulpes vulpes*), râsul (*Lynx lynx*), cât și prin specii de dimensiuni reduse, cum sunt mustelidele (*Putorius putorius*, *Meles meles*, *Martes martes*). (...) Erbivorele sunt reprezentate de *Cervus elaphus* (cerbul), *Capreolus capreolus* (căprior), *Sus scrofa* (porcul mistreț).

Relieful zonei este dominat de Munții Almăjului. (...) În partea de sud-vest a Munților Almăjului, pe o lungime de 18 km, se desfășoară Depresiunea Liubcovei, suprapusă unui bazin de sedimentare miocen. Relieful depresiunii se diferențiază net de cel al munților, având un aspect colinar, pe văile mai mari (Valea Mare la Seliște și Dragoselea, Valea Oreviței între ogașele Văznici și Cocoșneag, Camenița între Dealul Moșului și Vărsare, Crușovița în zona de obârșie, Liuborajdea) formându-se bazine de acumulare și eroziune.(...)

Cea mai mare parte din teritoriul administrativ al comunei Berzasca face parte din Parcul Natural "Porțile de Fier" în cadrul căruia este semnalată rezervația naturală complexă Sirinia.

Am putea prezenta peisajul natural al comunei Berzasca ca având următoarele elemente principale de interes din perspectiva unei strategii de dezvoltare locala:

- **Dunărea** - element de cadru natural cu **influența dominantă** în zona, în jurul căruia care se desfășoară tota viața economico-socială a comunei:
 - > este granița de stat
 - > este cale de comunicație
 - > este resursa pentru pescuit
 - > este atracție turistică și
 - > este mediu pentru sporturi nautice și de agrement

Aici se poate aminti și **Sistemul hidroenergetic "Porțile de Fier"**, care:

"a provocat importante pierderi de sol atât prin inundație cât și prin lucrările ample de amenajare executate"⁴, iar prin "creșterea nivelului Dunării prin formarea lacului de acumulare a dus la dispariția unor însemnate suprafețe de teren joase, de luncă, utilizate ca terenuri agricole sau zone economice și de locuit. Se constată totodată intensificarea procesului de eroziune la nivelul malurilor sub acțiunea valurilor provocate de curenții atmosferici, de vasele de transport de pe fluviu și procesele de golire a lacului. Totodată, creșterea volumului de apă și a suprafeței de evaporare a contribuit la creșterea umidității în zonă"⁵

- **Satul Bigăr** ca așezare pitorească, plină de farmec, aflată în interior, la 17 de km de Dunăre, fiind:

"o comunitate puțin numeroasă, omogenă din punct de vedere etnic și confesional, voit izolată și stabilă în timp și totodată foarte tradițională" care "a contribuit la păstrarea aproape intactă a acestui sat"⁶

- **Parcul Natural "Porțile de Fier"**, dar și o zonă de protecție specială care se află pe teritoriul comunei "se impune prin diversitatea, varietatea, originalitatea și unicitatea ecosistemelor ce o compun, prin pitorescul inegalabil al Defileului Dunării"⁷

Reglementările planului de management al Parcului Natural, precum și reglementările legale privind protecția zonei protejate, prin care se asigură conservarea mediului natural trebuie avute în vedere în orice strategie de dezvoltare locală.

⁴ *Idem*, pg. 20

⁵ *Idem*, pg. 47

⁶ *Idem*, pg. 15

⁷ *Idem*, pg. 18

SECȚIUNEA II - STADIUL PREZENT - CONTEXTUL SOCIO-ECONOMIC

Capitolul I - Condiționalități strategice

Elaborarea unei strategii de dezvoltare economico-socială de succes a comunei Berzasca se poate face doar prin cunoașterea aprofundată a localității, a economiei, a locuitorilor săi, dar și a programelor de dezvoltare a structurilor teritoriale relevante care înglobează comuna: programe de dezvoltare regionale, naționale și europene.

DOCUMENTE RELEVANTE ÎN CONTEXTUL STRATEGIC GLOBAL ȘI EUROPEAN

*Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă*⁸

În anul 2015, un număr de 193 state membre ale ONU au adoptat **Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă**, un program de acțiune globală în domeniul dezvoltării cu un caracter universal și care promovează echilibrul între cele trei dimensiuni ale dezvoltării durabile – economic, social și de mediu. Pentru prima oară, acțiunile vizează în egală măsură statele dezvoltate și cele aflate în curs de dezvoltare.

Agenda 2030 cuprinde cele **17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)**, reunite informal și sub denumirea de **Obiective Globale**. Prin intermediul Obiectivelor Globale, se stabilește o agendă de acțiune ambițioasă pentru următorii 15 ani în vederea eradicării sărăciei extreme, combaterii inegalităților și a injustiției și protejării planetei până în 2030.

1. **Fără sărăcie** – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. **Foamete „zero”** – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. **Sănătate și bunăstare** – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. **Educație de calitate** – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. **Egalitate de gen** – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6. **Apă curată și sanitație** – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. **Energie curată și la prețuri accesibile** – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. **Muncă decentă și creștere economică** – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. **Industrie, inovație și infrastructură** – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. **Inegalități reduse** – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. **Orașe și comunități durabile** – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. **Consum și producție responsabile** – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. **Acțiune climatică** – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14. **Viața acvatică** – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.

⁸ Ministerul Afacerilor Externe, www.mae.ro, Domenii de referință → Teme globale

15. **Viața terestră** – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16. **Pace, justiție și instituții eficiente** – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. **Parteneriate pentru realizarea obiectivelor** - Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

România susține pe deplin ideea că Agenda 2030 trebuie să fie implementată de către instituțiile locale, răspunzând direct nevoilor cetățenilor. Nevoile, interesele și grijile acestora trebuie să fie soluționate prin definirea unor strategii de dezvoltare locală și națională.

România este angajată să implementeze Obiectivele de Dezvoltare Durabilă la nivel național și a revizuit Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă, pentru a integra Obiective de Dezvoltare Durabilă. Excluziunea socială este identificată ca o provocare majoră la adresa implementării Obiectivelor. În Strategia românească revizuită se pune accentul pe susținerea incluziunii persoanelor cu dizabilități, a tinerilor și a femeilor în politicile de dezvoltare. Eradicarea sărăciei reclamă oportunități decente de angajare, iar prevenirea și evitarea excluziunii sociale necesită politici de coeziune socială.

Tranziția verde / Pactul Ecologic (Verde) European ⁹

Schimbările climatice reprezintă o provocare globală ce presupune o abordare cuprinzătoare axată pe acțiuni concrete la nivel internațional, regional, național și local.

Pactul Ecologic European (European Green Deal) - noua strategie de creștere a UE - publicat de Comisia Europeană (COM) la 11 decembrie 2019, **stabilește linia de orientare a diverselor politici europene** pentru următorii 5 ani. Documentul este în conexiune cu o serie de inițiative legislative și non-legislative din domenii multiple, precum mediu, schimbări climatice, energie, industrie, transporturi, agricultură, digitalizare și sectorul financiar.

Documentul reprezintă astfel o foaie de parcurs privind demersurile pe care Comisia Europeană le are în vedere în scopul facilitării atingerii obiectivului de neutralitate climatică. Tranziția spre acest obiectiv va genera oportunități importante, inclusiv din perspectiva potențialului pentru creștere economică, pentru noi modele de afaceri și noi piețe, pentru crearea de noi locuri de muncă și pentru dezvoltare tehnologică. Politicile orientate către viitor în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării vor avea un rol esențial.

Pentru asigurarea îndeplinirii obiectivului 2050, Comisia Europeană a propus, la 17 septembrie 2020 un **plan cuprinzător pentru creșterea obiectivului 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră, cu cel puțin 55% față de nivelul din 1990**, reprezentând o creștere a nivelului de ambiție cu 15 procente față de ținta agreată în 2014 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră de 40%. Creșterea țintei 2030 de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră la nivelul UE va genera implicații pe multiple paliere, implicând revizuirea legislației relevante cu scopul de a atinge noului obiectiv 2030 precum și neutralitatea climatică în 2050.

La 24 februarie 2021, Comisia a publicat **noua Strategie UE privind adaptarea la efectele schimbărilor climatice**, care definește calea de urmat pentru a face față consecințelor inevitabile ale acestora. Strategia încurajează statele membre să continue progresele pentru a stimula capacitatea de adaptare, a consolida reziliența și a reduce vulnerabilitatea față de schimbările climatice. **Principalele obiective ale Strategiei vizează:**

⁹ Ministerul Afacerilor Externe, www.mae.ro, Domenii de referință → Afaceri europene → Teme de actualitate pe agenda UE

(i) îmbunătățirea nivelului de cunoaștere privind impactul schimbărilor climatice și managementul incertitudinilor; (ii) consolidarea măsurilor/acțiunilor de planificare și evaluare a riscurilor; (iii) accelerarea acțiunilor de adaptare la efectele schimbărilor climatice; (iv) creșterea rezilienței globale la efectele schimbărilor climatice.

Pentru a putea fi atinse obiectivele climatice pentru orizontul de timp 2030 și 2050, **decarbonizarea sistemului energetic în ansamblul său, este esențială**. În acest sens, **au fost lansate linii de acțiune** precum: i) evaluarea nivelului de ambiție a Planurilor naționale integrate energie și schimbări climatice; ii) prezentarea de către COM a unei Strategii pentru integrarea inteligentă a sectorului energetic în alte sectoare; iii) revizuirea Regulamentului TEN-E/ Rețelele trans-europene pentru energie; iv) inițiativa în sectorul clădirilor - Valul renovărilor/*Renovation wave*; v) strategia privind energia eoliană *offshore*.

Reducerea poluării din orașe ca urmare a traficului este unul dintre obiectivele urmărite de noua COM, în acest sens are în vedere propunerea unor standarde mai ambițioase pentru emisiile poluante (altele decât CO₂) de la vehiculele cu motor cu ardere internă (2021). În același timp, COM are în vedere și revizuirea standardelor de emisii de CO₂ de la autoturisme și vehicule comerciale ușoare (iunie 2021) care să vizeze perioada post 2025 și care să traseze o traiectorie clară spre electro-mobilitate. În paralel, se va analiza și oportunitatea includerii transportului rutier în EU ETS ca măsură complementară la standardele de emisii.

Cele patru obiective majore ale UE ca lider global sunt: menținerea poziției UE de lider în negocierile internaționale în domeniile schimbărilor climatice și biodiversității, pentru consolidarea în continuare a cadrului politicilor internaționale, consolidarea rețelei „Diplomației Verzi” în cooperare cu statele membre, intensificarea eforturilor bilaterale vizând impulsivarea acțiunilor partenerilor și asigurarea comparabilității acțiunilor și politicilor și **o Agendă Verde pentru Balcanii de Vest**.

Acordul de parteneriat 2021 – 2027

Obiectivul de Politică 1.

România inteligentă are în vedere sprijinirea creșterii gradului de integrare a ecosistemului național CDI în Spațiul de Cercetare European și internațional, inclusiv creșterea participării la programe europene și internaționale, crearea și încurajarea colaborării actorilor din sistemul public și privat în domeniul CDI, a digitalizării serviciilor publice la nivelul administrației publice locale și centrale, a dezvoltării capacității CDI a întreprinderilor, a instituțiilor de învățământ superior și institutelor de CD și a creșterii competențelor în domeniile de specializare inteligentă și antreprenoriat. Sunt avute în vedere intervenții pentru modernizarea/retehnologizarea/dezvoltarea facilităților CDI în domeniile de specializare inteligentă la nivel național și regional și conectarea acestora cu piața pentru a contribui la transformarea economică inteligentă și sustenabilă a României. Intervențiile au fost programate pentru a răspunde nevoilor identificate la Secțiunea I având ca rezultat promovarea unui ecosistem CDI atractiv și competitiv în cadrul căruia să crească capacitatea de inovare a întreprinderilor, să fie sprijinită colaborarea între public și privat cu utilizarea bazelor științifice disponibile (reducerea fragmentării), care să permită mobilitatea resursei umane (inclusiv atragerea de cercetători din străinătate) și să promoveze networking-ul. Cercetarea pe teme de interes național, în domenii precum tehnologiile generice esențiale, resursele și combustibilii alternativi, dar și domenii medicale precum microbiologie, genetică, genomică, vaccinuri și tratarea cancerului, este susținută prin dezvoltarea unor proiecte strategice.

România digitală presupune automatizarea proceselor, dar în același timp înseamnă și procese sigure, clare, ușoare și precise, ceea ce se va realiza atât la EN 24 EN nivelul administrației publice centrale, cât și la nivelul administrației publice locale, respectiv servicii publice inovative/standardizate sigure și interoperabile pentru cetățeni și mediul de afaceri. Fondurile europene urmăresc digitalizarea principalelor evenimente din viața cetățenilor și a mediului de afaceri, dar și creșterea calității procesului de luare a deciziilor în administrație sau întreprinderi bazat pe sisteme și soluții complexe. Toate soluțiile pentru digitalizare vor include componentă de

securitate a sistemelor de informații și răspuns adecvat la amenințările cibernetice în creștere și, după caz, interoperabilitatea cu sistemele existente.

România și mediul de afaceri vizează sprijinirea prin granturi la nivel regional, precum și prin instrumente financiare la nivel național/regional pentru creșterea accesului la finanțare și crearea condițiilor pentru o mai bună funcționare. Toate eforturile sunt direcționate pentru diseminarea de noi modele de afaceri și extinderea capacităților de producție, dezvoltarea antreprenoriatului și stimularea înființării de noi întreprinderi. La nivel național este susținută cofinanțarea centrelor de inovare digitale selectate pentru finanțare în cadrul Programului Europa Digitală și finanțarea dezvoltării la nivelul IMM-urilor din domeniul tehnologiei, informației și comunicațiilor (TIC) de noi tehnologii/servicii/aplicații (Blockchain, AI, IOT, automatizare/robotizare, etc.), cu impact asupra digitalizării și dezvoltării economice a IMM-urilor din toate domeniile. Este susținută creșterea activității internaționale și facilitarea accesului pe noi piețe a firmelor românești prin încurajarea participării acestora în consorții și parteneriate europene, precum și prin identificarea potențialilor parteneri comerciali, pregătirea ofertelor și negocierea contractelor, dezvoltarea de brand-uri, misiuni economice, evenimente între întreprinderi.

Obiectivul de Politică 2

Se adresează provocărilor legate de:

- eficiență energetică
- sisteme și rețele inteligente de energie
- gestionării deșeurilor
- conservarea biodiversității
- calitatea aerului
- schimbări climatice
- situri contaminate
- mobilitatea urbana
- sectorul de pescuit și acvacultura

Obiectivul de politică 3 - O Europă mai conectată

Se adresează provocărilor legate de:

- un transport sustenabil și eficient
- infrastructura privind combustibilii alternativi
- digitalizarea transportului
- transportul rutier
- transportul feroviar
- transportul naval

Obiectivul de Politică 4

Se adresează provocărilor legate de:

- educație
- deficitul de forță de muncă
- antreprenoriat
- sprijinirea incluziunii și promovării dreptului la demnitate socială
- sănătate

- creșterea rolului culturii și al turismului durabil

Obiectivul de Politică 5

Se adresează provocărilor legate de:

- abordarea integrată a problemelor teritoriale și locale
- mecanismul Investițiilor Teritoriale Integrate

Obiectivul Specific Fondul pentru Tranziție Justă

Obiectivul specific al FTJ va fi realizat la nivel național prin diversificarea economică a teritoriilor cele mai afectate de procesul de tranziție spre o economie neutră din punct de vedere climatic împreună cu măsuri de recalificare și incluziune active a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă; va sprijini totodată și transformarea proceselor industriale necesară pentru o tranziție spre o economie neutră și pentru menținerea sau creșterea numărului locurilor de muncă din aceste sectoare.

DOCUMENTE RELEVANTE ÎN CONTEXTUL STRATEGIC NAȚIONAL ȘI REGIONAL

Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) 2016 ¹⁰

Strategia de dezvoltare teritorială a României este documentul care stă la baza întregului sistem de planificare spațială (amenajarea teritoriului și urbanism) la nivel național fundamentând documentele strategice de nivel regional, județean și local (strategii de dezvoltare teritorială, planuri de amenajarea teritoriului, planuri de dezvoltare regională) și documentațiile operaționale (planuri de urbanism), precum și celelalte strategii de dezvoltare de la nivel național cu relevanță și impact teritorial.

Strategia de dezvoltare teritorială a României furnizează un model complet de dezvoltare a teritoriului național, în succesiunea: analiză - diagnostic - viziune - scenarii - obiective strategice - obiective specifice - măsuri naționale - acțiuni - proiecte prioritare - măsuri teritoriale integrate, model bazat pe asumarea coeziunii teritoriale.

Obiectivele generale privind dezvoltarea teritoriului național pentru orizontul 2035 stabilite în cadrul strategiei sunt:

Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;

Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive;

Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor urbane funcționale;

Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;

Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

Strategia de dezvoltare teritorială a României reprezintă viziunea asumată a Guvernului și Parlamentului României privind dezvoltarea teritoriului național pentru orizontul de timp 2035: România în 2035 este o țară cu un teritoriu funcțional, administrat eficient, care asigură condiții atractive de viață și locuire pentru cetățenii săi și are un rol important în dezvoltarea zonei de sud-est a Europei.

Dimensiunea teritorială a dezvoltării la nivel european - principale repere

Carta europeană a Amenajării Teritoriului - Carta de la Torremolinos (1983)

Documentul aprobat în cadrul Consiliului Europei stabilește principiile agreate la nivel european cu privire la activitatea de amenajare a teritoriului, conținând prevederi specifice pentru:

¹⁰ Guvernul României, <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/>, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă

zonele rurale, cu agricultura ca funcțiune de bază, au un rol important. Este esențială crearea unor condiții de viață acceptabile în mediul rural, în privința tuturor aspectelor economice, sociale, culturale și ecologice precum și a infrastructurilor și dotărilor, făcând diferența între regiunile rurale sub-dezvoltate și periferice și cele aflate în vecinătatea marilor conurbații.

zonele urbane contribuie la dezvoltarea Europei și prezintă de obicei probleme de controlare a creșterii. O structură urbană echilibrată necesită implementarea sistematică a planurilor de folosință a terenurilor și aplicarea liniilor directoare pentru dezvoltarea activităților economice în beneficiul condițiilor de viață ale orașenilor.

zonele de frontieră, mai mult decât altele, necesită o politică de coordonare între state. Scopul acestei politici este de a deschide frontierele și de a institui cooperarea și consultările transfrontaliere și folosirea comună a dotărilor de infrastructură.

zonele montane: având în vedere importanța acestor zone, datorată funcțiunilor ecologice, economice, sociale, culturale și agricole pe care le îndeplinesc și a valorii lor ca depozite de resurse naturale și de numeroasele constrângeri la care sunt supuse în aceste domenii de activitate, politica de gestionare a amenajării trebuie să acorde o importanță deosebită și adecvată conservării și dezvoltării regiunilor montane. regiunile cu deficiențe de structură în care condițiile de viață și muncă au progresat puțin, mai ales din motive istorice, sau care au rămas în urmă datorită schimbărilor bazei lor economice, necesită o asistență specială pentru ștergerea diferențelor care există între condițiile de viață și muncă din diferite state.

regiunile în declin: este necesar să se dezvolte politici specifice în favoarea regiunilor încare activitatea economică a fost puternic încetinită de restructurarea industrială și de îmbătrânirea infrastructurii și a echipamentului industrial, care este în cele mai multe cazuri mono-structurat.

zonele de coastă și insulele: dezvoltarea turismului de masă și a transportului în Europa și industrializarea zonelor de coastă, a insulelor și a mării necesită politici specifice care să asigure acestor regiuni o dezvoltare echilibrată și o urbanizare coordonată, având în vedere cerințele de conservare a mediului și caracteristicile regionale.

Obiectivele Strategiei de dezvoltare teritorială a României

OG. 1 Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband;

OG. 2 Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive;

OG. 3 Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale și formarea zonelor funcționale urbane;

OG. 4 Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială;

OG. 5 Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială.

OS 1.1 Dezvoltarea unei rețele de transport eficientă și diversificată capabilă să asigure

OS 1.2 Dezvoltarea și extinderea infrastructurii portuare și aeroportuare, precum și a legăturii acestora cu centrele urbane naționale în scopul consolidării poziției României de nod logistic regional.

OS 1.3 Consolidarea infrastructurii de transport a energiei și conectarea acesteia la proiectele pan-europene cu impact regional și național.

OS 2.1 Asigurarea unei echipări complete cu infrastructură de utilități publice a localităților urbane și rurale.

OS 2.2 Asigurarea unei accesibilități crescute la nivelul teritoriului și a unei conectivități eficiente între orașele mari și zona urbană funcțională.

OS 2.3 Creșterea atractivității spațiilor urbane și rurale prin îmbunătățirea funcțiilor rezidențiale, dezvoltarea unor spații publice de calitate și a unor servicii de transport adaptate nevoilor și specificului local.

OS 2.4 Furnizarea unor servicii sociale de calitate prin asigurarea unei diversificări a acestor servicii la nivelul teritoriului și îmbunătățirea gradului de acces a populației.

OS 3.1 Dezvoltarea unor centre urbane specializate și inteligente cu vocație de poli internaționale și racordarea lor eficientă la rețeaua urbană europeană

OS 3.2 Încurajarea dezvoltării zonelor urbane funcționale în jurul orașelor cu rol polarizator la nivelul teritoriului

OS 3.3 Consolidarea rolului localităților rurale cu potențial de polarizare în scopul asigurării unei accesibilități crescute a populației rurale la servicii de interes general.

OS 3.4 Sprijinirea dezvoltării sistemelor urbane și axelor de dezvoltare de la nivelul teritoriului prin asigurarea unor intervenții integrate teritorial

OS 4.1 Protejarea patrimoniului și promovarea măsurilor de regenerare a capitalului natural.

OS 4.2 Protejarea și reabilitarea patrimoniului construit în scopul conservării identității naționale și creșterii atractivității spațiilor culturale cu potențial turistic deosebit.

OS 4.3 Reducerea vulnerabilității zonelor supuse riscurilor naturale.

OS 4.4 Asigurarea echilibrului în dezvoltarea mediului rural și urban prin protejarea resurselor funciare agricole și forestiere și limitarea extinderii intravilanului localităților.

OS 5.1 Consolidarea capacității structurilor de guvernare la niveluri multiple și diversificarea formelor de cooperare între structurile administrației publice.

OS 5.2 Consolidarea instrumentelor de planificare spațială și a instituțiilor cu rol în gestionarea și planificarea proceselor de dezvoltare a teritoriului (sau de amenajare a teritoriului).

OS 5.3 Consolidarea capacității de cooperare și planificare în domeniul transfrontalier și transnațional.

Măsuri teritoriale la nivel național

Măsuri pentru sistemul teritorial conectiv

Măsură - Creșterea conectivității teritoriului național la spațiul european.

Măsură - Îmbunătățirea conectivității la nivelul teritoriului național

Măsuri pentru sistemul teritorial de așezări

Măsură - Sprijinirea proceselor de dezvoltare localizate la nivelul axelor de dezvoltare de la nivel național și macroregional.

Măsură - Consolidarea sistemelor urbane cu potențial de creștere și realizarea unei conectivități crescute a acestora cu localitățile din aria funcțională urbană

Măsură - Revizuirea modelului de clasificare a municipiilor și orașelor din România și dezvoltarea unor instrumente de sprijinire a dezvoltării specifice potențialului acestora

Măsuri pentru sistemul teritorial al componentelor naturale

Măsură - Realizarea de amenajări tehnice pentru valorificarea potențialului de energie regenerabilă a teritoriului național.

Măsură - Extinderea și reabilitarea infrastructurii de transport a energiei în scopul asigurării unei conectări eficiente a localităților și consolidarea capacității de export

Măsura - Inițierea de proiecte de modernizare și dezvoltare a unei oferte turistice competitive pe piața turistică europeană legată de exploatarea resurselor turistice ale munților Carpați (sporturi de iarnă, drumeția montană, vânătoare și pescuit sportiv, sporturi extreme, etc.), Dunării și Deltei Dunării (croaziere, turism ecologic și științific, etc.), Mării Negre (sejur, croaziere), stațiuni balneare și balneoclimatice.

Măsură - Dezvoltarea rețelelor turistice în scopul valorificării peisajelor unice din cadrul siturilor Natura 2000.

Măsură - Elaborarea unor planuri de management care să reglementeze inclusiv practicarea turismului în perimetrul și în proximitățile ariilor protejate în vederea stopării degradării peisajelor.

Măsură - extinderea și dezvoltarea infrastructurii de colectare a apelor uzate.

Măsură - Protejarea habitatelor naturale în fața schimbărilor climatice.

Măsură: Prevenirea riscurilor naturale

Măsură - Consolidarea planificării și a managementului integrat în zona costieră

Măsură - Dezvoltarea spațiilor verzi la nivel urban și a centurilor verzi în jurul marilor orașe.

Măsură: Protecția, valorificarea și dezvoltarea socio-economică a „regiunii Deltei Dunării”

Măsuri teritoriale integrate la nivel zonal

Măsuri teritoriale pentru zonele urbane

Măsură - Dezvoltarea și diversificarea infrastructurii de transport între orașele mari (cu o populație peste 100.000 de locuitori) și zona urbană funcțională.

Măsură - Extinderea și dezvoltarea infrastructurii de utilități publice în vederea conectării și asigurării accesului populației din zonele urbane și zonele urbană funcțională la servicii de calitate.

Măsură - Renovarea patrimoniului urban construit și punerea în valoare a identității arhitecturale.

Măsură - Asigurarea accesului populației urbane la servicii de interes general

Măsură - Realizarea unei politici în domeniul locuirii

Măsură - Asigurarea unei mobilități urbane crescute prin crearea unor sisteme integrate de transport care să gestioneze în mod eficient fluxurile de persoane.

Măsură - Transformarea capitalei într-un pol de importanță macroregională.

Măsură - Protejarea orașelor împotriva vulnerabilităților naturale și diminuarea riscurilor generate de schimbările climatice.

Măsură - Sprijinirea dezvoltării aglomerărilor economice de tip cluster

Măsură - Crearea unei politici funciare adaptate la dinamica urbane actuale

Măsură- Consolidarea rolului de centre locale al orașelor mici în vederea menținerii profilului urban al orașelor din zonele izolate

Măsuri teritoriale pentru zonele rurale

Măsură: Conectarea localităților rurale greu accesibile sau izolate la rețeaua principală de așezări și infrastructura majoră de transport.

Măsură: Protejarea localităților rurale împotriva vulnerabilităților naturale și diminuarea riscurilor generate de schimbările climatice.

Măsură: Extinderea accesului la Internet în bandă largă

Măsură: Echiparea localităților rurale cu infrastructură tehnico-edilitară.

Măsură: creșterea competitivității spațiilor rurale și crearea locurilor de muncă.

Măsură: Asigurarea accesului echitabil în zone rurale la serviciile de interes general

Măsură: Dezvoltarea unor spații rurale atractive și creșterea calității vieții cetățenilor.

Măsură: Valorificarea potențialului teritorial local al zonelor rurale, prin dezvoltarea infrastructurii turistice și de agrement și includerea acestora în circuitele turistice:

Acțiuni:

Dezvoltarea infrastructurii turistice și de agrement din mediul rural (pentru turism balnear, de iarnă, ecologic, cultural, etc.), cu precădere în stațiunile turistice atestate și în comunele cu o concentrare foarte mare de resurse turistice;

Reabilitarea, conservarea și introducerea în circuitul turistic a obiectivelor de patrimoniu din mediul rural, cu precădere în comunele cu o concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național (cf. Legii nr. 5/2000);

Reabilitarea și conservarea așezămintelor monahale din mediul rural, cu precădere a celor care sunt valori de patrimoniu de interes național (cf. Legii nr. 5/2000);

Conceperea și promovarea de trasee turistice tematice și integrate teritorial, inclusiv realizarea de infrastructură de informare și semnalizare turistică;

Înființarea, reabilitarea, modernizarea de așezăminte culturale în mediul rural (biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale), cu precădere în polii rurali și în comunele cu o concentrare foarte mare de resurse turistice;

Conservarea patrimoniului imaterial și promovarea tradițiilor locale din toate zonele rurale;

Realizarea de investiții pentru dezvoltarea agroturismului, inclusiv înființarea de noi unități de cazare, cu precădere în comunele cu o concentrare foarte mare de resurse turistice;

Creșterea capacității de planificare a autorităților publice din mediul rural, precum și a factorilor interesați de pe plan local, în scopul asigurării unui management eficient și durabil a patrimoniului local în condițiile valorificării turistice a acestor zone.

Măsură: Consolidarea cooperării administrative între autoritățile publice locale în vederea realizării unor atribuții de putere publică pentru care resursele sunt insuficiente (planificare teritorială, politici fiscale, etc.)

Măsură: Întărirea rolului teritorial al localităților cu rol de polarizare rurală și revitalizarea economică a ariilor rurale prin susținerea localităților rurale cu funcție de loc central - comune poli rurali (din punct de vedere al mărimii demografice, al serviciilor oferite, care determină forța de polarizare a acestor așezări, al potențialului economic local).

Măsuri teritoriale pentru zonele montane

Măsură: Conectarea localităților montane la infrastructura de transport.

Măsură: Facilitarea accesului la Internet și telefonie mobilă pentru localitățile montane

Măsură: Echiparea localităților montane cu infrastructură tehnico-edilitară

Măsură: Asigurarea dotărilor cu infrastructură în scopul prevenirii riscurilor naturale

Măsură: Conectarea localităților montane cu orașele mari din proximitatea acestora (sub 30 de km)

Măsură: Creșterea calității spațiilor urbane și rurale din zonele montane și consolidarea relațiilor funcționale dintre acestea.

Măsură: Facilitarea accesului populației din zonele montane la servicii sociale diversificate.

Măsură: Diversificarea activităților economice în zona montană.

Măsură: Conservarea ariilor naturale protejate și a biodiversității zonelor montane.

Măsură: Reabilitarea patrimoniului construit și includerea acestuia în trasee turistice coerente / circuite.

Măsură teritoriale pentru zonele transfrontaliere

Valorificarea durabilă a potențialului fluviului Dunărea și a patrimoniului natural din zona transfrontalieră româno-bulgară

Măsură: Îmbunătățirea accesibilității prin dezvoltarea infrastructurii de navigație

Măsură: Îmbunătățirea accesibilității terestre la zona transfrontalieră și dezvoltarea rețelei de localități.

Măsură: Conectivitatea zonei terestre româno-bulgare Măsură : Dezvoltarea rețelei de localități

Măsură teritoriale pentru granița de vest, Ungaria

Măsură: Dezvoltarea rețelei de localități prin concentrarea eforturilor pe axe de dezvoltare și comunicații

Măsură: Managementul integrat al resurselor de apă la nivelul bazinelor hidrografice în scopul asigurării calității apelor și reziliența la catastrofe naturale și tehnologice

4Măsură: Dezvoltarea și consolidarea serviciilor medicale și de urgență pentru zona transfrontalieră

Frontiera de nord cu Ucraina

Măsură: Dezvoltarea socio-economică a zonei transfrontaliere prin interconectarea rețelelor de localități din zona transfrontalieră

Frontiera de est cu Republica Moldova

Măsură: Creșterea conectivității teritoriului și a accesibilității în zona transfrontalieră

Măsură: Protejarea zonei transfrontaliere

Măsură: Consolidarea infrastructurii de conectare a zonei transfrontaliere

Frontiera de est cu Ucraina (sectorul Giurgiulești-Dunăre-Marea Neagră)

Măsură: Protecția patrimoniului natural al Deltei Dunării

Frontiera de sud-vest fluvială cu Serbia

Măsură: Îmbunătățirea infrastructurii de accesibilitate și de comunicație

Frontiera de sud-vest terestră cu Serbia

Măsura: Dezvoltarea și consolidarea axei transfrontaliere Timișoara-Belgrad

Măsură teritoriale pentru Zona costieră

Măsură: Dezvoltarea zonei costiere a Mării Negre pe baza unui plan de amenajare integrat al teritoriului zonal

Măsură: Intervenții pentru conservarea și valorificarea subsistemului natural costier

Măsură: Intervenții pentru asigurarea conectivității zonei de coastă, atât față de teritoriul de influență cât și între centrele costiere românești.

Măsură: Dezvoltarea potențialului turistic a zonei costiere românești

Măsură: Inițierea și promovarea politicii maritime integrate la Marea Neagră și susținerea inițiativelor de „creștere albastră”

IMPLEMENTAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE TERITORIALĂ A ROMÂNIEI

Dimensiunea normativă

Strategia de dezvoltare teritorială a României reprezintă documentul strategic național pentru întreg sistemul de planificare a teritoriului național.

Prin natura sa, SDTR este un document cu caracter director conținând un set de măsuri teritoriale și acțiuni strategice cu rol în modelarea spațiului național în scopul asigurării unor condiții atractive de viață pentru populație și pentru susținerea dezvoltării economice.

În conformitate cu dispozițiile Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, SDTR contribuie la fundamentarea politicilor sectoriale în profil teritorial, precum și la asigurarea corelării acestor politici în acord cu nevoile teritoriale.

Cadrul legal general al amenajării teritoriului și urbanism creează o ierarhie complexă și clară de planuri și strategii pentru toate nivelurile administrative. Toate aceste planuri sunt obligatorii și trebuie aprobate și

avizate în conformitate cu prevederile cadrului normativ, prevederile lor devenind obligatorii pentru toate părțile fizice sau juridice. Instrumentele de planificare spațială nu au avut o performanță așteptată în România. În prezent, o mare parte din planurile de amenajarea teritoriului județean sunt foarte vechi iar majoritatea unităților administrativ-teritoriale deține planuri de urbanism general care nu sunt actualizate, fiind elaborate în perioada 1999 - 2005 ceea ce face ca prevederile lor să nu mai răspundă necesităților de dezvoltare sau realităților socio-economice sau referitoare la regimul proprietății.

Corelarea planurilor teritoriale județene cu planurile de la nivel superior (de exemplu, planul național) se face mai ușor dacă planurile de la nivelurile superioare sunt simplificate.

În ciuda caracterului strategic stabilit prin lege pentru planurile urbanistice generale, în mare parte aceste planuri sunt utilizate doar pentru emiterea de certificate de urbanism și autorizații de construire. Puține unități administrativ-teritoriale urmăresc în procesul de implementare a acestor planuri dezvoltarea de investiții care să transforme în realitate viziunea de dezvoltare.

Dimensiunea strategică

Având în vedere prevederile Legii nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul, cu modificările și completările ulterioare, Strategia de dezvoltare teritorială a României asigură dimensiunea teritorială pentru următoarele domenii sectoriale și documente de politică publică:

Domeniul dezvoltării regionale

Domeniul culturii

Domeniul sănătății

Domeniul economiei și competitivității naționale

Domeniul incluziunii sociale

Domeniul dezvoltării rurale

Domeniul infrastructurii de transport

Domeniul dezvoltării durabile și schimbărilor climatice

În raport cu domeniul dezvoltării rurale și Strategiei de dezvoltare rurală a României 2014-2020, SDTR asigură dimensiunea teritorială prin următoarele elemente:

Formularea unui model de dezvoltare a zonelor rurale din România punând accentul pe accesul la servicii, protejarea peisajelor zonelor rurale și conectarea zonelor rurale profunde la servicii;

Formularea unor măsuri de dezvoltare axate pe consolidarea unor comune „poli rurali” cu rol de deservire la populației rurale;

Promovarea zonelor urbane de calitate care constituie un avantaj potențial în raport cu dezvoltarea turistică.

Dimensiunea investițională

SDTR reprezintă un cadru de corelare în profil teritorial al politicilor sectoriale cu dimensiune investițională.

Unul din punctele forte ale strategiei constă în capacitatea de orientare a investițiilor publice, în special în raport cu domeniile care vizează echiparea teritoriului: utilități publice, transport, servicii de bază, etc. Din perspectiva SDTR, în urma sintezei măsurilor teritoriale detaliate la nivelul capitolului IV, următoarele zone de investiții necesită un efort susținut pentru a pune România pe un trend accelerat de creștere economică:

Sprijinirea cercetării și inovării, precum și a asocierilor dintre instituții, firme în domenii de cercetare;

Dezvoltarea unei rețele de transport durabilă care să asigure conexiuni rapide între localitățile țării și principalele orașe, precum și între principalele orașe și piețele externe de desfacere;

Promovarea dezvoltării durabile prin asigurarea unor investiții accelerate în infrastructura de apă și canal, eficiență energetică, precum și protecția habitatelor;

Crearea de comunități sustenabile prin revitalizarea centrelor urbane poluate, a ansamblelor de locuit și a spațiilor urbane;

Consolidarea capacității zonelor rurale prin sprijinirea unei economii diversificate în acord cu potențialul local;

Încurajarea dezvoltării orașelor mici și a zonelor rurale cu potențial;

Accelerarea dezvoltării a 7 zone urbane funcționale cu potențial competitiv internațional;

Susținerea creșterii axelor de dezvoltare printr-o mai bună integrare funcțională a localităților;

Protejarea integrității și calității capitalului natural și cultural al României, inclusiv a peisajelor;

Necesitatea combaterii tendințelor de dezvoltare urbană (fenomenul de suburbanizare) prin încurajarea

locuirii în interiorul orașelor, reciclarea terenurilor contaminate din oraș;
 Accentuarea rolului important al centrului orașului de punct economic și de locuire;
 Dezvoltarea zonelor rurale cu potențial în scopul reducerii migrației capitalului uman de la nivelul acestor zone;
 Diminuarea tendinței de locuire dispersată în scopul reducerii presiunii asupra resurselor naturale.

Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR) ¹¹

Obiectivul general al PNRR al României este dezvoltarea României prin realizarea unor programe și proiecte esențiale, care să sprijine reziliența, nivelul de pregătire pentru situații de criză, capacitatea de adaptare și potențialul de creștere, prin reforme majore și investiții cheie cu fonduri din Mecanismul de Redresare și Reziliență.

Obiectivul specific al PNRR este și el corelat cu cel al mecanismului, detaliat în Regulament, și anume de a atrage fondurile puse la dispoziție de Uniunea Europeană prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții.

Principiile de implementare ale PNRR

Distribuirea echitabilă geografică a fondurilor. Investițiile propuse în PNRR se bazează pe faptul că în recuperarea decalajelor și modernizarea României nimeni nu va fi lăsat în urmă pe drumul redresării economice și sociale. În procedurile alocărilor directe sau cele competitive se va ține cont de alocarea echilibrată a resurselor, astfel încât să conducă la valorificarea specificului local sau regional în interesul cetățenilor și la diminuarea polarizării dezvoltării teritoriale. În acest sens, unele componente au o alocare teritorială prevăzută în lansarea apelurilor de proiecte.

Descentralizarea. Conceperea PNRR s-a bazat pe capacitatea autorităților centrale și locale de a-și asuma reforme ambițioase pentru facilitarea tranziției verde și digitală și care să conducă la un nivel ridicat de reziliență. În spiritul acestui principiu, implementarea PNRR va urmări apropierea de cetățeni și de beneficiari, oferind, astfel, un răspuns la provocările subsidiare ale comunităților.

Rolul autorităților locale. PNRR a fost elaborat printr-un proces participativ la care au participat autoritățile de la nivel local și regional, precum și structurile asociative ale acestora. Implementarea PNRR se va baza pe implicarea autorităților locale atât în definirea apelurilor, acolo unde este cazul, cât și în cea de monitorizare și evaluare a planului.

I. Tranziția verde	C1. Managementul apei
C2. Păduri și protecția biodiversității	
C3. Managementul deșeurilor	
C4. Transport sustenabil	
C5. Valul Renovării	
C6. Energie	
II. Transformare digitală	C7. Transformare digitală
III. Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii	C8. Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii
C9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare	
C10. Fondul local	
IV. Coeziune socială și teritorială	C11. Turism și cultură
V. Sănătate, precum și reziliență economică, socială și instituțională	C12. Sănătate
C13. Reforme sociale	
C14. Bună guvernanță	

¹¹ Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

Componenta C1. Managementul apei. Domeniu de intervenție: Apă și apă uzată, infrastructura de gospodărire a apelor

Obiectiv: Asigurarea sustenabilă a apei pentru un viitor sigur al populației, mediului și economiei

Reforme:

R1. Consolidarea cadrului de reglementare pentru managementul sustenabil al sectorului de apă și apă uzată și pentru accelerarea accesului populației la servicii de calitate conform directivelor europene;

R2. Reconfigurarea actualului mecanism economic al Administrației Naționale Apele Române (ANAR) în vederea asigurării modernizării și întreținerii sistemului național de gospodărire a apelor, precum și a implementării corespunzătoare a Directivei-cadru privind apa și a Directivei privind inundațiile;

Investiții:

I1. Extinderea sistemelor de apă și canalizare în aglomerări mai mari de 2 000 de locuitori echivalenți, prioritate prin Planul accelerat de conformare cu directivele europene

I2. Colectarea apelor uzate în aglomerări mai mici de 2000 de locuitori echivalenți, care împiedică atingerea unei stări bune a corpurilor de apă și /sau afectează arii naturale protejate

I3. Sprijinirea conectării populației cu venituri mici la rețelele de alimentare cu apă și canalizare existente.

Pentru investițiile aferente R1. este prevăzută o alocare de 968 mil. euro din care: 600 de mil. pentru I1., 200 de mil. euro pentru I2., 168 mil. euro pentru I3.

I4. Adaptarea la schimbările climatice prin automatizarea și digitalizarea echipamentelor de evacuare și stocare a apei la acumulări existente pentru asigurarea debitului ecologic și creșterea siguranței alimentării cu apă a populației și reducerea riscului la inundații

I5. Dotarea adecvată a administrațiilor bazinale pentru monitorizarea infrastructurii, prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență

I6. Realizarea cadastrului apelor

Pentru investițiile aferente R2. este prevăzută o alocare de 454 mil. euro din care: 386,5 de mil. pentru I4., 35 de mil. pentru I5., 30 mil. pentru I6., precum și 2,5 mil. euro pentru consolidarea capacității

Administrative a ANAR și elaborarea noului mecanism economic.

I7. Extinderea rețelei naționale de observații din cadrul Sistemului Meteorologic Integrat Național (SIMIN) - 40 mil. euro.

Buget: 1.462 mil. euro

Componenta 2. Păduri și protecția biodiversității. Domeniul de interes: Păduri și biodiversitate.

Reforme

R1. Reforma sistemului de management și a celui privind guvernanța în domeniul forestier prin dezvoltarea unei noi Strategii forestiere naționale și a legislației subsecvente

Pentru investițiile aferente R1. este prevăzută o alocare de 803 mil. euro din care: 730 mil. euro pentru I.1, 50 mil. euro pentru I2., 22 mil. euro pentru I5. și 1 mil. euro sprijin pentru realizarea reformei.

R.2 Reforma sistemului de management al ariilor naturale protejate în vederea implementării coerente și eficiente a Strategiei europene privind biodiversitatea

Investiții

I1. Extinderea sistemelor de apă și canalizare în aglomerări mai mari de 2 000 de locuitori echivalenți, prioritate prin Planul accelerat de conformare cu directivele europene

I2. Colectarea apelor uzate în aglomerări mai mici de 2000 de locuitori echivalenți, care împiedică atingerea unei stări bune a corpurilor de apă și /sau afectează arii naturale protejate

I3. Sprijinirea conectării populației cu venituri mici la rețelele de alimentare cu apă și canalizare existente.

Pentru investițiile aferente R1. este prevăzută o alocare de 968 mil. euro din care: 600 de mil. pentru I1., 200 de mil. euro pentru I2., 168 mil. euro pentru I3.

I4. Adaptarea la schimbările climatice prin automatizarea și digitalizarea echipamentelor de evacuare și stocare a apei la acumulări existente pentru asigurarea debitului ecologic și creșterea siguranței alimentării cu apă a populației și reducerea riscului la inundații

I5. Dotarea adecvată a administrațiilor bazinale pentru monitorizarea infrastructurii, prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență

I6. Realizarea cadastrului apelor

Pentru investițiile aferente R2. este prevăzută o alocare de 454 mil. euro din care: 386,5 de mil. pentru I4., 35 de mil. pentru I5., 30 mil. pentru I6., precum și 2,5 mil. euro pentru pentru consolidarea capacității Administrative a ANAR și elaborarea noului mecanism economic.

I7. Extinderea rețelei naționale de observații din cadrul Sistemului Meteorologic Integrat Național (SIMIN) – 40 mil. euro.

Păduri

I1. Campania națională de împădurire și reîmpădurire, inclusiv păduri urbane

I2. Dezvoltarea de capacități moderne de producere a materialului forestier de reproducere

I5. Sisteme integrate de reducere a riscurilor generate de viituri torențiale în bazinele forestiere expuse unor astfel de fenomene

Biodiversitate

I3. Actualizarea planurilor de management aprobate și identificarea zonelor potențiale de protecție strictă în habitate naturale terestre și marine în vederea punerii în aplicare a Strategiei UE privind biodiversitatea pentru 2030

I4. Investiții integrate de reconstrucție ecologică a habitatelor și conservarea speciilor aferente pajiștilor, zonelor acvatice și dependente de apă

Buget: 1.173 mil. euro.

Componenta C3. Managementul deșeurilor

Obiectiv: Accelerarea procesului de extindere și modernizare a sistemelor de gestionare a deșeurilor în România cu accent pe colectarea separată, măsuri de prevenție, reducere, reutilizare și valorificare în vederea conformării cu directivele aplicabile și tranziției la economia circulară.

Reforme:

R1. Îmbunătățirea guvernancei în domeniul gestionării deșeurilor în vederea accelerării tranziției către economia circulară

Investiții:

I1. Dezvoltarea, modernizarea și completarea sistemelor de management integrat al deșeurilor municipale la nivel de județ sau la nivel de oraș/comune.

I2. Dezvoltarea infrastructurii pentru managementul gunoierului de grajd și al altor deșeuri agricole compostabile.

I3. Dezvoltarea capacităților instituționale de monitorizare publică și control pentru gestionarea deșeurilor și prevenirea poluării

Buget: 1.239,01 mil. euro.

Componenta C4. Transport sustenabil. Domeniul de politică – Transporturi

Reforme:

R1. Transport sustenabil, decarbonizare și siguranță rutieră;

R2. Management performant pentru transport de calitate - Îmbunătățirea capacității instituționale de management și guvernance corporativă

Investiții:

I1. Modernizarea și reînnoirea infrastructurii feroviare;

I2. Material rulant feroviar;

I3. Dezvoltarea infrastructurii rutiere sustenabile pe rețeaua TEN-T, taxarea rutieră, managementul traficului și siguranța rutieră;

I4. Dezvoltarea rețelei de transport cu metroul în Municipiile București și Cluj-Napoca;

Buget:

Nevoile de investiții ale României pentru infrastructura de transport depășesc 70 miliarde de euro, potrivit ultimelor estimări prezentate în **Planul Investițional (PI) pentru Dezvoltarea Infrastructurii de Transport pe perioada 2020-2030.**

Resursele financiare alocate prin PNRR, de aproximativ 7.620 mil. euro, vor acoperi doar o parte din necesarul total de investiții la nivel național, astfel încât, pentru a le maximiza impactul, aceste resurse vor fi direcționate către acele intervenții capabile să genereze cea mai mare valoare adăugată în conformitate cu

strategiile Uniunii Europene și naționale, în perioada de implementare a PNRR.

Componenta C5. Domeniu de politică: Tranziția verde

Reforme:

R1. – Realizarea unui cadru normativ simplificat și actualizat care să sprijine implementarea investițiilor în tranziția spre clădiri verzi și reziliente

R2. - Cadru strategic, normativ și procedural care să sprijine reziliența seismică a fondului construit

Investiții:

I1. - Instituirea unui fond pentru "Valul Renovării" care să finanțeze lucrări de îmbunătățire a eficienței energetice a fondului construit existent, printr-un program de investiții structurat în două axe, una dedicată clădirilor private și alta clădirilor publice, astfel:

I1.a - Axa 1 - Schema de granturi pentru eficiența energetică și reziliență în clădiri rezidențiale multifamiliale;

I1.b - Axa 2 - Schema de granturi pentru eficiență energetică și reziliență în clădiri publice

I2. – Realizarea Registrului național al clădirilor, sistem informatic georeferențiat (logbook conform strategiei Renovation wave) și implementarea treptată a pașaportului energetic al clădirilor

I3. - Consolidarea capacității profesionale a specialiștilor și lucrătorilor din domeniul construcțiilor prin dezvoltarea de cursuri de formare privind eficiența energetică a construcțiilor

I4. - Economie circulară și creșterea eficienței energetice a clădirilor istorice

I4.a Susținerea eficienței energetice prin dezvoltarea și testarea de materiale noi și soluții tehnologice a clădirilor istorice

I4.b Dezvoltarea aptitudinilor profesionale în vederea intervenției pe clădiri istorice

I4.c Susținerea economiei circulare prin crearea unui centru-pilot pentru colectarea și reutilizarea materialelor de construcție istorice provenite din demolări legale

I4.d Susținerea economiei circulare prin asigurarea întreținerii regulate a clădirilor istorice

Buget: 2.200 mil. euro

Componenta C6. Energie

Reforme și politici:

R1. Reforma pieței de energie electrică, prin înlocuirea cărbunelui din mixul energetic și susținerea unui cadru legislativ și de reglementare stimulativ pentru investițiile private în producția de electricitate din surse regenerabile

R2. Îmbunătățirea guvernancei corporative a întreprinderilor de stat din sectorul energetic

R3. Bugetarea verde

R4. Dezvoltarea unui cadru legislativ și de reglementare favorabil tehnologiilor viitorului, în special hidrogen și soluții de stocare

R5. Reducerea intensității energetice a economiei prin dezvoltarea unui mecanism sustenabil de stimulare a eficienței energetice în industrie și de creștere a rezilienței

R6. Creșterea competitivității și decarbonizarea sectorului de încălzire - răcire

Investiții:

I1. Noi capacități de producție de energie electrică din surse regenerabile

I2. Infrastructura de distribuție a gazelor regenerabile (utilizând gazele naturale în combinație cu hidrogenul verde ca măsură de tranzitorie), precum și capacitățile de producție a hidrogenului verde și/sau utilizarea acestuia pentru stocarea energiei electrice

I3. Dezvoltarea de capacități de producție pe gaz, flexibile și de înaltă eficiență, pentru cogenerarea de energie electrică și termică (CHP) în sectorul încălzirii centralizate, în vederea atingerii unei decarbonizări adânci

Buget: 1.620 mil. euro,

Componenta C7. Transformare digitală

Reforme și investiții:

A. Servicii publice digitale pentru cetățeni și firme

a) Reforma

R1. Dezvoltarea unui cadru unitar pentru definirea arhitecturii unui sistem de tip cloud guvernamental

B. Conectivitate digitală

a) Reforma

R2. Tranziția către atingerea obiectivelor de conectivitate UE-2025 și stimularea investițiilor private pentru dezvoltarea rețelelor de foarte mare capacitate

C. Securitate cibernetică

a) Reforma

R3. Asigurarea securității cibernetice a entităților publice și private care dețin infrastructuri cu valențe critice

D. Competențe digitale, Capital Uman și utilizarea Internetului

a) Reforma

R4. Creșterea competențelor digitale pentru exercitarea funcției publice și educație digitală pe parcursul vieții pentru cetățeni

Buget: 1.884,96 mil. euro.

Componenta C8. Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii

Reforme

R1. Reforma Agenției Naționale de Administrare Fiscală (ANAF) prin digitalizare.

R2. Modernizarea sistemului vamal și implementarea vămii electronice.

R3. Îmbunătățirea mecanismului de programare bugetară.

R4. Revizuirea cadrului fiscal.

R5. Crearea și operaționalizarea Băncii Naționale de Dezvoltare.

R6. Reforma sistemului public de pensii.

Investiții

I1. Creșterea conformării voluntare a contribuabililor prin dezvoltarea serviciilor digitale.

I2. Îmbunătățirea proceselor de administrare a impozitelor și taxelor, inclusiv prin implementarea managementului integrat al riscurilor.

I3. Asigurarea capacității de răspuns la provocările informaționale actuale și viitoare, inclusiv în contextul pandemiei, prin transformarea digitală a Ministerului Finanțelor / Agenției Naționale de Administrare Fiscală.

I4. Implementarea vămii electronice.

I5. Îmbunătățirea mecanismului de programare bugetară.

I6. Instrument de modelare economică (set de instrumente de simulare privind opțiunile de reformă a pensiilor) pentru îmbunătățirea capacității instituționale de a prognoza cheltuielile cu pensiile.

I7. Asistență tehnică pentru revizuirea cadrului fiscal.

I8. Operaționalizarea Băncii Naționale de Dezvoltare.

I9. Susținerea procesului de evaluare a dosarelor de pensii aflate în plată.

I10. Eficiență operațională și servicii electronice avansate pentru sistemul național de pensii prin digitalizare.

Buget: 456,93 mil. euro.

Componenta C9. Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare

Reforme:

R1. Transparentizare legislativă, debirocratizare și simplificare procedurală destinate mediului de afaceri

R2. Eficientizarea guvernanței în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării

R3. Reforma carierei de cercetător

R4. Consolidarea cooperării dintre mediul de afaceri și cel de cercetare

R5. Sprijin pentru integrarea organizațiilor de cercetare, dezvoltare și inovare din România în Spațiul european de cercetare

Investiții:

I1. Platforme digitale privind transparentizarea legislativă, debirocratizarea și simplificarea procedurală destinate mediului de afaceri

I2. Instrumente financiare pentru sectorul privat

Măsura 1. Garanția de portofoliu pentru reziliență

Măsura 2. Garanția de portofoliu pentru acțiune climatică

Măsura 3. Fondul de fonduri de capital de risc pentru redresare

Măsura 4. Fond de fonduri pentru digitalizare, acțiune climatică și alte domenii de interes

Măsura 5. Instrumentul financiar pentru investiții în eficiență energetică în sectorul rezidențial și al clădirilor

I3. Scheme de ajutor pentru sectorul privat

Măsura 1. Schemă de minimis și schemă de ajutor de stat în contextul digitalizării IMM-urilor

Măsura 2. Schemă de minimis pentru ajutarea firmelor din România în procesul de listare la bursa
 I4. Proiecte transfrontaliere și multinaționale – Procesoare cu consum redus de energie și cipuri semiconductoare
 I5. Înființarea și operaționalizarea centrelor de competență
 I6. Programul de mentorat Orizont Europa
 I7. Consolidarea excelenței și susținerea participării României la parteneriatele și misiunile din cadrul programului Orizont Europa
 I8. Dezvoltarea unui program pentru atragerea resurselor umane înalt specializate din străinătate pentru activități de cercetare, dezvoltare, inovare
 I9. Program de sprijin pentru posesorii de certificate de excelență primite la competiția pentru burse individuale Marie Skłodowska Curie
 I10. Înființarea și susținerea financiară a unei rețele naționale de opt centre regionale de orientare în carieră ca parte a ERA TALENT PLATFORM
Buget: 2.558,63 mil. euro.

Componenta C10 – Fondul local

Reforme:

R1. Crearea cadrului pentru mobilitate urbană durabilă
Aprobarea și intrarea în vigoare a legislației în domeniul mobilității urbane durabile
Crearea structurii pentru acordarea de asistență tehnică pentru elaborarea PMUD
 R2. Crearea cadrului de politică pentru o transformare urbană durabilă
Aprobarea și intrarea în vigoare Legii zonelor metropolitane
Aprobarea și intrarea în vigoare a Politicii urbane a României (PUR)
 R3. Crearea cadrului de politică pentru o transformare rurală durabilă: instituirea de consorții administrative în zonele rurale funcționale
Aprobarea și intrarea în vigoare a actului legislativ de modificare a Codului administrativ pentru stabilirea unor consorții administrative în zonele rurale funcționale
 R4. Îmbunătățirea calității locuirii
Aprobarea și intrarea în vigoare a Strategiei naționale a locuirii (SNL) și a planului de acțiune pentru a reduce lipsa severă de locuințe
 R5. Dezvoltarea sistemului de planificare - Codul Amenajării Teritoriului, Urbanismului și Construcțiilor
Aprobarea și intrarea în vigoare a Codului amenajării teritoriului, urbanismului și construcțiilor
Crearea platformei digitale urbane de date interoperabile
Buget: 2.100 mil. euro.

Componenta C11. Turism și cultură.

a) Reforma

R1. Operaționalizarea Organizațiilor de Management al Destinației (OMD)

b) Investiții

I1. Promovarea celor 12 rute turistice/culturale

I2. Modernizarea/crearea de muzee și memoriale

R2. Crearea cadrului pentru operaționalizarea traseelor cicloturistice la nivel național

b) Investiții

I3. Instituirea Centrului Național de Coordonare Velo

I4. Implementarea a 3000 km de piste pentru biciclete

a) Reforma

R3. Reformarea sistemului de finanțare a sectorului cultural

b) Investiții

I5. Creșterea accesului la cultură în zonele defavorizate din punct de vedere cultural

I6. Dezvoltarea unui sistem digital pentru procesele de finanțare a culturii

I7. Accelerarea digitalizării producției și distribuției de filme

Buget componenta: 449, 01 mil. euro.

Componenta C12. Domeniu de intervenție: Sănătate

Reforme:

- R1. Dezvoltarea capacității pentru gestionarea fondurilor publice din sănătate
- R2. Dezvoltarea capacității de investiții în infrastructura sanitară
- R3. Dezvoltarea capacității pentru managementul serviciilor de sănătate și managementul resurselor umane din sănătate

Investiții:

- I1. Dezvoltarea infrastructurii medicale prespitalicești
- I2. Dezvoltarea infrastructurii spitalicești publice

Buget: 2.450,01 mil. euro.

Componenta C13. Reforme sociale**Reforme:**

- R1. Crearea unui nou cadru legal pentru a preveni separarea copiilor de familie
- R2. Reforma sistemului de protecție a persoanelor adulte cu dizabilități
- R3. Implementarea Venitului Minim de Incluziune (VMI)
- R4. Introducerea tichetelor de muncă și formalizarea muncii pentru lucrătorii casnici
- R5. Asigurarea cadrului legal pentru stabilirea salariului minim
- R6. Îmbunătățirea legislației privind economia socială
- R7. Reforma serviciilor de îngrijire de lungă durată pentru persoanele vârstnice

Investiții:

- I1. Crearea unei rețele de centre de zi pentru copiii expuși riscului de a fi separați de familie
- I2. Reabilitarea, renovarea și dezvoltarea infrastructurii sociale pentru persoanele cu dizabilități
- I3. Operaționalizarea introducerii tichetelor de muncă pentru lucrătorii casnici
- I4. Dezvoltarea unei rețele de centre de îngrijire de zi și de reabilitare pentru persoane vârstnice

Buget estimat: 196,74 mil. EUR.

Componenta C14. Buna guvernare**Reforma sectorului public, creșterea eficienței justiției și întărirea capacității partenerilor sociali****Reforme și/sau investiții:**

- R1. Îmbunătățirea predictibilității și a eficienței proceselor decizionale prin întărirea capacității de coordonare a politicilor și analiză de impact la nivelul Guvernului și al ministerelor coordonatoare, precum și prin consolidarea instrumentelor în vederea creșterii calității consultărilor publice la toate palierele administrației.
- R2. Întărirea coordonării la Centrul Guvernului (CoG) printr-o abordare integrată și coerentă a inițiativelor în domeniul schimbărilor climatice și al dezvoltării durabile
- R3. Management performant al resurselor umane în sectorul public.
- R4. Dezvoltarea unui sistem de salarizare echitabil și unitar în sectorul public
- R5. Garantarea independenței justiției, creșterea calității și eficienței acesteia
- R6. Intensificarea luptei împotriva corupției
- R7. Evaluarea și actualizarea legislației privind cadrul de integritate
- R8. Reformarea sistemului național de achiziții publice
- R9. Îmbunătățirea cadrului procedural de implementare a principiilor guvernantei corporative în cadrul întreprinderilor de stat

Investiții:**I1. Optimizarea infrastructurii judiciare pentru a garanta accesul la justiție și calitatea serviciilor**

- I2. Dezvoltarea infrastructurii logistice (non-IT) necesare luptei împotriva corupției și recuperării bunurilor și prejudiciilor generate de infracțiuni, inclusiv a formării profesionale în aceste domenii
- I3. Crearea de structuri partenoriale între administrația publică locală și societatea civilă
- I4. Creșterea capacității organizațiilor societății civile de stimulare a cetățeniei active, de implicare profesională în planificarea și implementarea politicilor publice privind drepturile sociale vizate prin Planul Național de Redresare și Reziliență și monitorizarea reformelor asociate
- I5. Monitorizarea și implementarea Planului Național de Redresare și Reziliență

Buget: 165,6 mil. euro.

Componenta C15. Educație

- R1. Elaborarea și adoptarea pachetului legislativ pentru implementarea proiectului "România Educată"
 - R2. Dezvoltarea unui sistem de servicii de educație timpurie unitar, incluziv și de calitate
 - R3. Reforma sistemului de învățământ obligatoriu pentru prevenirea și reducerea părăsirii timpurii a școlii
 - R4. Crearea unei rute profesionale complete pentru învățământul tehnic superior
 - R5. Adoptarea cadrului legislativ pentru digitalizarea educației
 - R6. Actualizarea cadrului legislativ pentru a asigura standarde ecologice de proiectare, construcție și dotare în sistemul de învățământ preuniversitar
 - R7. Reforma guvernancei sistemului de învățământ preuniversitar și profesionalizarea managementului
- Buget: 3.605,97 mil. euro.**

Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021 – 2027 - Regiunea Vest¹²

Viziune: La orizontul anului 2030, Regiunea Vest este o referință națională pentru modelul de dezvoltare inovativ, sustenabil și incluziv, bazat pe creștere economică susținută datorată promovării inovării, digitalizării și creativității la toate nivelurile și pe o dezvoltare teritorială echilibrată, care asigură tuturor acces echitabil la servicii publice moderne, educație și oportunități.

Ambiții Regiunea Vest 2030:

- Regiunea Vest - "hub de inovare", lider în ceea ce privește adoptarea tehnologiilor avansate și a promovării inovării la toate nivelurile societății
- referință pentru modelul de abordare a provocărilor climatice și demografice
- model de dezvoltare sustenabilă bazat nu doar pe creștere economică, ci pe plasarea culturii și creativității în centrul politicilor de dezvoltare

Ca urmare a analizei socio-economice și parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2021-2027, au fost identificate 7 domenii majore de intervenție - PILONI în care trebuie să se concentreze investițiile.

Aceste domenii sunt strâns interconectate, atingerea viziunii regionale depinzând de progresul fiecăruia:

1. Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare
2. Tranziție verde și schimbări climatice
3. Accesibilitate
4. Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante
5. Sustenabilitate prin turism și cultură
6. Dezvoltare urbană durabilă
7. Tradiție și diversificare în mediul rural

¹² <https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/11/Strategie-PDR-Regiunea-Vest.pdf>

Planul pentru Dezvoltare Regională 2021 – 2027 (PDR) a fost conceput având la bază principalele documente strategice europene și naționale și răspunde obiectivelor și priorităților investiționale ale Regiunii Vest.

PDR reprezintă o abordare integrată între Obiectivele de Politică, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă și între obiectivele naționale. De asemenea, reflectă politicile de dezvoltare și de coeziune relevante la nivel național în raport cu nevoile specifice regionale.

Elaborarea Programului Operațional Regional 2021-2027 – Regiunea Vest presupune corelarea acestuia atât cu documentele de planificare existente la nivel regional, cât și cu regulamentele existente la nivel european, investițiile propuse urmând să fie concentrate pe cele **5 obiective principale de politică (OP)** ale Comisiei Europene:

- O Europă mai inteligentă (o transformare economică inovatoare și inteligentă) – minimum 25%;
- O Europă mai verde (ecologică), fără emisii de carbon – minimum 30%;
- O Europă mai conectată (mobilitate și conectivitate TIC regională);
- O Europă mai socială (implementarea Pilonului european al drepturilor sociale);
- O Europă mai aproape de cetățeni (dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale) – minimum 8%.

Similar perioadei 2014-2020, Regiunea Vest rămâne o regiune cu disparități de dezvoltare inter-regionale accentuate, pe de o parte între mediul urban și cel rural, pe de altă parte între județele Timiș și Arad, care sunt motorul de dezvoltare economică a regiunii și județele Caraș-Severin și Hunedoara, județe industriale, cu foste industrii minieră, siderurgică, metalurgică, energetică și grea nerestructurate, pentru care încă nu s-au identificat soluții economice sustenabile. Provocarea constă în identificarea optimului de dezvoltare bazat pe de-o parte pe tradiție, iar pe de altă parte pe specializare prezentă.

Deși productivitatea medie din Regiunea Vest este peste media pentru România, Regiunea Vest reprezintă una dintre regiunile cu un nivel moderat de antreprenoriat. Pentru creșterea productivității și competitivității, este nevoie de creșterea investițiilor în cercetare și dezvoltare a întreprinderilor, digitalizare, creșterea ratei de formare și de supraviețuire a întreprinderilor, crearea unei culturi antreprenoriale puternice și avansarea către sectoare cu valoare adăugată mai mare. Principalele caracteristici ale sistemului productiv al Regiunii Vest sunt: specializarea din ce în ce mai puternică în industriile considerate în categoria celor cu tehnologie mijlocie; specializarea întreprinderilor în producția de bază, care nu necesită un aport semnificativ de cunoștințe și competențe; un grad tot mai mare de integrare în lanțurile de valori regionale, conducând la o valoare adăugată locală mică; un grad tot mai mare de dominanță a investițiilor străine directe cu legături slabe în rândul întreprinderilor și al furnizorilor locali.

Astfel, ca urmare a analizei socio-economice și parteneriale realizate la nivel de regiune, pentru perioada 2021-2027, au fost identificate **7 domenii majore de intervenție - PILONI** în care trebuie să se concentreze investițiile. Aceste domenii sunt strâns interconectate, atingerea viziunii regionale depinzând de progresul fiecăruia. Pentru fiecare pilon, au fost identificate **priorități**, iar pentru fiecare prioritate **măsuri**, care se vor transpune ulterior în **proiecte**.

Cei 7 piloni strategici definiți pentru Regiunea Vest au la bază principalele documente strategice europene, dar au fost luate în considerare și o serie de alte documente strategice sectoriale naționale relevante. Totodată au fost avute în vedere și strategiile de dezvoltare ale județelor, urmărindu-se o mai bună corelare cu obiectivele, acțiunile și nevoile identificate la nivel subregional.

Piloni strategici:

1. Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare
2. Tranziție verde și schimbări climatice
3. Accesibilitate
4. Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante
5. Sustenabilitate prin turism și cultură

¹³ <https://adrvest.ro/por-2021-2027/>

- 6. Dezvoltare urbană durabilă
- 7. Tradiție și diversificare în mediul rural

1. Economie prosperă, competitivă, bazată pe inovare

Prioritatea 1. Transformarea regiunii într-un "hub de inovare"

Obiectiv specific: Dezvoltarea unui ecosistem de inovare, care să permită transformarea regiunii Vest într-un pol național de referință în inovare

Prioritatea 2. O regiune cu companii dinamice și competitive

Obiectiv specific: Transformarea economiei prin creșterea bazată pe inovare a productivității și competitivității IMM-urilor

Prioritatea 3. O regiune pregătită pentru era digitalizării

Obiectiv specific: Adoptarea și integrarea tehnologiilor digitale în economie și sectorul public

2. Tranziție verde și schimbări climatice

Prioritatea 1. Extinderea și modernizarea infrastructurii de mediu

Obiectiv specific: Acces crescut la servicii edilitare de calitate prin investiții în infrastructura de alimentare cu apă, apă uzată, reciclarea și valorificarea deșeurilor

Prioritatea 2. Protejarea și conservarea biodiversității regionale și decontaminarea siturilor poluate

Obiectiv specific: Creșterea bunăstării locuitorilor regiunii și scăderea poluării prin refacerea, protejarea și valorificarea biodiversității regionale

Prioritatea 3. Îmbunătățirea eficienței energetice și a energiei din surse regenerabile

Obiectiv specific: Îmbunătățirea confortului termic și scăderea costurilor cu energia prin creșterea eficienței energetice și prin valorificarea resurselor regenerabile de energie

Prioritatea 4. Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței la dezastre

Obiectiv specific: Îmbunătățirea capacității de previziune și intervenție în situațiile de risc climatic și de mediu

3. Accesibilitate

Prioritatea 1. Continuarea investițiilor la infrastructura aferentă rețelelor TEN-T

Obiectiv specific: Îmbunătățirea conectivității și mobilității inter-regionale și transfrontaliere prin investiții la axele TEN-T

Prioritatea 2. Dezvoltarea infrastructurilor de transport cu rol de artere suport pentru rețelele TEN-T

Obiectiv specific: Îmbunătățirea conectivității și mobilității intra-regionale, care să conducă la creșterea mobilității durabile și inteligente între localități

Prioritatea 3. Dezvoltarea infrastructurii digitale

Obiectiv specific: Dezvoltarea infrastructurii de telecomunicații, interoperabile și sigure

4. Educație, Sănătate și Sisteme sociale performante

Prioritate 1. Acces egal la o educație modernă, conectată la tendințele pieței muncii

Obiectiv specific: Asigurarea unui acces incluziv la educație și formare și optimizarea sistemelor de educație și formare pentru a răspunde cerințelor pieței muncii

Prioritate 2. Acces incluziv la servicii medicale performante și inovative, orientate către pacient

Obiectiv specific: Îmbunătățirea stării de sănătate a populației și creșterea duratei de viață prin dezvoltarea unui sistem medical eficient și accesibil

Prioritate 3. Asigurarea unor servicii sociale echitabile, limitarea excluziunii sociale și riscului de sărăcie

Obiectiv specific: Reducerea numărului de persoane vulnerabile, aflate în pragul sărăciei sau în fața riscului de excluziune socială, prin servicii calibrate nevoilor beneficiarilor

Prioritate 4. Creșterea ocupării forței de muncă și asigurarea incluziunii pe piața muncii

Obiectiv specific: Creșterea gradului de ocupare și sprijinirea accesului tuturor pe o piață a muncii modernă, inclusivă și flexibilă

5. Sustenabilitate prin turism și cultură

Prioritate 1: Crearea unui brand turistic regional prin promovarea potențialului endogen

Obiectiv specific: Diversificarea și promovarea integrată a ofertei turistice regionale, cu accent pe nișele de turism care prezintă avantaje competitive

Măsurile

Hard:

- reabilitarea, modernizarea și echiparea stațiunilor turistice,
- valorizarea resurselor de ape minerale pentru promovarea regiunii ca destinație turistică medicală transfrontalieră și regiune pilot anti-îmbătrânire,
- dezvoltarea și punerea în valoare a infrastructurii turistice publice, în special în zone care dispun de un potențial turistic valoros
- crearea de rute și trasee integrate pentru turismul montan, activ,
- extinderea domeniilor schiabile în arealele cu potențial,
- investiții în tabere și centre de agrement pentru refuncționalizare, modernizare, extindere și dotare,
- punerea în valoare a patrimoniului natural regional în scopul dezvoltării ecoturismului,
- dezvoltarea unor rute turistice, culturale și de agrement integrate (Vauban, Cetățile Dacice),
- dezvoltarea infrastructurii turistice și a serviciilor conexe în zonele cu potențial turistic,
- investiții integrate în orașele cu potențial pentru turism de afaceri/MICE care să pună în valoare principalele elemente de patrimoniu cultural, investiții în facilități pentru petrecerea timpului liber,

Soft:

- promovarea resurselor stațiunilor turistice pe plan național și internațional,
- promovarea patrimoniului natural,
- dezvoltarea unor produse turistice integrate,
- suport pentru dezvoltarea unor planuri de marketing a destinațiilor turistice prioritare la nivel regional și local,
- măsuri specifice care încurajează persoanele defavorizate de a participa la realizarea actului turistic
- pregătirea profesională inițială și formarea profesională continuă a forței de muncă în turism,
- cartografierea și inventarierea stării elementelor patrimoniului natural și cultural,

Prioritate 2: Valorificarea patrimoniului cultural

Obiectiv specific: Punerea în valoare a patrimoniului cultural pentru creșterea atractivității turistice și dezvoltării sustenabile locale

Măsuri

Hard:

- Cercetarea, conservarea și reabilitarea obiectelor de patrimoniu de importanță națională și a celor înscrise în patrimoniul mondial UNESCO.
- Punerea în valoare a clădirilor ce fac parte din ansambluri sau situri urbane cu scopul de a promova identitatea culturală regională și de a ridica atractivitatea zonei.
- Punerea în valoare a patrimoniului din orașe mici și comune ca suport socioeconomic pentru abordarea problemelor identificate la nivel local, stabilite în cadrul unor strategii participative de dezvoltare bazate pe valorile patrimoniale - arhitectural-urbanistice, istorice.
- Reabilitare/reamenajarea/revitalizarea patrimoniului construit din stațiunile balneare.
- Reabilitarea și refuncționalizarea patrimoniului industrial pentru conservarea și exploatarea acestuia în scop economic.
- Cercetarea, conservarea și reabilitarea obiectelor de patrimoniu de importanță locală cu potențial turistic.
- Dezvoltarea infrastructurii turistice (inclusiv și îndeosebi pentru persoanele cu dizabilități) care să protejeze monumentele ce pot fi afectate de turismul în masă,
- Sprijin pentru înființarea Organizației de Management a Destinației Turistice (OMD)

Soft

- Pregătirea profesională a forței de muncă din domeniul construcțiilor și restaurărilor pentru meserii specifice restaurării clădirilor de patrimoniu și a obiectelor aparținente,
- Pregătirea de specialiști arhitecți, urbaniști, istorici pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare prin patrimoniu,
- Pregătirea de forță de muncă calificată în arealele cu potențial turistic
- Acțiuni de educare și conștientizare a locuitorilor de importanța și rolul patrimoniului,
- Identificarea peisajelor culturale; crearea de branduri și circuite turistice (eventual transfrontaliere) pe baza acestora,
- Promovarea patrimoniului imaterial,
- Facilitarea accesului spre elementele de patrimoniu cultural din zona rurală (inclusiv și îndeosebi pentru accesul persoanelor cu dizabilități),
- Dezvoltare integrată a zonei adiacente a patrimoniului cultural reabilitat,
- Dezvoltarea și extinderea colaborărilor la nivel interregional și internațional în vederea promovării patrimoniului, inclusiv prin includerea monumentelor din regiune în trasee transfrontaliere.

Prioritate 3: Promovarea culturii în regiune

Obiectiv specific: Asigurarea unei game variate de facilități în scop cultural, recreațional și educațional, care să promoveze cultura, ca avantaj comparativ al regiunii Vest

Măsuri

Hard:

- Modernizarea infrastructurii și serviciilor culturale, cu accent pe păstrarea și valorificarea identității regionale,
- dezvoltarea infrastructurii de acces pentru zonele cu patrimoniu natural și cultural,
- amenajare de muzee/centre expoziționale moderne și interactive care să crească potențialul turistic regional,
- realizare/amenajare spații destinate organizării de evenimente culturale de anvergură care să deservească serviciile turistice,

- implementarea tehnologiilor multimedia și a tehnicilor digitale pentru promovarea infrastructurilor culturale,
- Investițiile în facilități pentru petrecerea timpului liber și în dezvoltarea de servicii culturale,
- dezvoltarea unor rute culturale și integrarea lor în itinerarii europene recunoscute,

Soft:

- crearea unui portofoliu de evenimente culturale de anvergură care să consolideze statutul cultural regional,
- sprijin pentru organizarea de evenimente, festivaluri, expoziții, târguri de talie internațională care sporesc vizibilitatea națională și internațională a regiunii în plan cultural.

6. Dezvoltare urbană durabilă

Prioritate 1. Mobilitate urbană durabilă

Obiectiv specific: Reducerea poluării și congestiei în orașe, prin încurajarea modurilor ecologice de transport

Prioritate 2. Orașele Regiunii Vest – orașe smart

Obiectiv specific: Creșterea calității vieții în orașele din regiune, prin susținerea utilizării tehnologiilor digitale și inovative

Prioritate 3. Regenerare urbană

Obiectiv specific: Revitalizarea orașelor și a cartierelor urbane din regiune, prin investiții integrate în spații publice și spații verzi

7. Tradiție și diversificare în mediul rural

Prioritate 1. Dezvoltarea sustenabilă și inteligentă a spațiului rural

Obiectiv specific: Reducerea decalajelor sociale și economice față de mediul urban, prin susținerea activităților tradiționale și încurajarea diversificării economice

Măsuri

Hard:

- Dezvoltarea rețelelor de infrastructură tehnică edilitară (apă, canalizare, gaze naturale) și a infrastructurii de drumuri,
- Susținerea diversificării activităților economice,
- Susținerea producătorilor locali, încurajarea meșteșugurilor și activităților tradiționale,
- Dezvoltarea rețelelor de medicină de familie și acțiuni de conștientizare a prevenției,
- Dezvoltarea rețelelor de colectare și depozitare a produselor agricole și susținerea modernizării agriculturii,
- Crearea și modernizarea de rețele de irigații inteligente în contextul schimbărilor climatice,
- Dezvoltarea rutelor de transport ecologic spre mediul urban,
- Îmbunătățirea accesului la servicii de transport public județean/regional,
- Valorificarea sustenabilă, regenerarea și extinderea suprafețelor silvice,
- Modernizarea și dezvoltarea târgurilor și piețelor locale
- Amenajarea de spații de agrement, spații publice și spații verzi,
- Susținerea lucrărilor de îmbunătățiri funciare, ecologizarea terenurilor, protejarea și adaptarea la schimbările climatice,
- Asigurarea unui acces egal la servicii sociale de bază (educație, sănătate, sociale),
- Sprijinirea dezvoltării turismului rural și a ramurilor ecoturismului.

Soft:

- Consolidarea și diversificarea mediului antreprenorial din sectorul non agricol,
- Încurajarea investițiilor în digitalizare și crearea unui sector agricol inteligent,
- Încurajarea transferului de cunoștințe și a inovării în agricultură și silvicultură,
- Sprijinirea investițiilor în CDI în sectorul agroalimentar,
- Sprijinirea acțiunilor de tranziție spre o economie circulară,
- Sprijinirea reconversiei profesionale a persoanelor active din mediul rural,
- Creșterea vizibilității zonelor rurale cu potențial turistic și agro-alimentar,
- Încurajarea micilor producători locali pentru a se asocia în activitatea agricolă,
- Sprijin pentru fermele mici și medii în vederea creșterea producției și rentabilității,
- Încurajarea/sprijinirea/promovarea investițiilor pentru dezvoltarea agriculturii ecologice certificate,
- Încurajarea natalității pentru a contracara declinul populației.

Programul Operațional Interreg IPA CBC România-Serbia 2021-2027¹⁴

Categorii tematice:

- O Europă mai ecologică
- O Europă mai socială
- O mai bună guvernare a cooperării

Obiective specifice:

Axa 1 - Protecția mediului și managementul riscurilor:

- Sporirea protecției și conservării naturii, biodiversității și infrastructurii verzi (ecologice), inclusiv în zonele urbane și reducerea tuturor formelor de poluare;
- Promovarea energiei regenerabile în concordanță cu Directiva UE 2018/2002 pentru energie regenerabilă, inclusiv criteriile de sustenabilitate stabilite în aceasta;
- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră;
- Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor de calamitate și reziliență, luând în considerare abordări bazate pe ecosistem.

Axa 2 - Dezvoltare economică și socială:

- Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și bazate pe inclusivitate în educație, instruire și învățare pe parcursul vieții prin dezvoltarea unei infrastructuri accesibile, inclusiv prin dezvoltarea rezilienței la educația și instruirea la distanță și on-line;
- Asigurarea accesului egal la servicii de sănătate și dezvoltarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv îngrijire primară și promovarea tranziției către îngrijirea bazată pe comunitate și familie;
- Sporirea rolului culturii și turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială.

Axa 3 - Creșterea capacității managementului frontierelor:

- Sporirea protecției și conservării naturii, biodiversității și infrastructurii verzi (ecologice), inclusiv în zonele urbane și reducerea tuturor formelor de poluare;
- Sporirea capacității instituționale a autorităților publice, în particular a celor cu atribuții într-un teritoriu specific și a terților implicați.

Aria eligibilă:

România: Timiș (RO424), Caraș-Severin (RO422), Mehedinți (RO413);

Serbia: Podunavski (RS123), Borski (RS122), Juznabanatski (RS113), Branicevski (RS121), Srednjebanatski

¹⁴ <https://romania-serbia.net/2021-2027/programme/programming-documents/>

Activități eligibile propuse:

1.1 Protecția mediului și managementul riscurilor - Sporirea protecției și conservării naturii, biodiversității și infrastructurii verzi (ecologice), inclusiv în zonele urbane și reducerea tuturor formelor de poluare:

- Investiții în domeniul resurselor naturale, al ecosistemelor și al biodiversității, inclusiv tehnologii pentru protecția mediului;
- Punerea în aplicare a măsurilor de reducere a poluării și de sensibilizare (de exemplu, prevenirea deșeurilor, colectarea și tratarea, sortarea și măsurile 5R, precum și stimularea reutilizării și a economiei circulare);
- Investiții în activități dedicate controlului poluării și reabilitării râurilor și a terenurilor industriale dezafectate;
- Investiții în activități dedicate reabilitării siturilor industriale și a terenurilor contaminate, sprijin pentru închiderea și reabilitarea depozitelor de deșeuri neconforme și ilegale;
- Investiții în măsuri privind calitatea aerului (de exemplu: rețele de monitorizare a calității aerului) și măsuri de reducere a zgomotului;
- Investiții în infrastructura verde, în special în zonele urbane (de exemplu, gestionarea apelor pluviale, sisteme de drenaj urban durabile (SUSDS), străzi verzi, acoperișuri verzi, pavaje permeabile/poroase, păduri urbane, răcirea naturală a clădirilor, retenția subterană, cisternele și butoaiile de ploaie și infrastructura albastră și/sau verde);
- Strategii și planuri de acțiune comune care abordează problema poluării, a protecției naturii și a biodiversității;
- Testarea de noi instrumente, experimente, transferul de soluții între părțile interesate și creșterea cooperării transfrontaliere în domeniul biodiversității, protecției naturii, infrastructurii verzi și reducerii poluării.

1.2 Protecția mediului și managementul riscurilor - Promovarea energiei regenerabile în concordanță cu Directiva UE 2018/2002 pentru energie regenerabilă, inclusiv criteriile de sustenabilitate stabilite în aceasta:

- Soluții dezvoltate prin "acțiuni pilot" comune în domeniul energiei regenerabile (de exemplu, energie eoliană, solară, geotermală).

1.3 Protecția mediului și managementul riscurilor - Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră

- Investiții în măsuri de eficiență energetică în ceea ce privește infrastructura publică;
- Promovarea măsurilor de eficiență energetică și de utilizare eficientă a resurselor, proiecte demonstrative și inițiative de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră și de poluanți atmosferici;
- Investiții în măsuri de sprijin pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de poluanți atmosferici.

1.4 Protecția mediului și managementul riscurilor - • Promovarea adaptării la schimbările climatice și prevenirea riscurilor de calamitate și reziliență, luând în considerare abordări bazate pe ecosistem:

- Restaurarea zonelor naturale (de exemplu, păduri, maluri de râu) pentru a preveni inundațiile și alunecările de teren;
- Dezvoltarea și punerea în aplicare a măsurilor de conservare, inclusiv refacerea siturilor Natura 2000 pe partea română și a ariilor naturale protejate echivalente pe partea sârbă;
- Împădurirea și reîmpădurirea (de exemplu, păduri de protecție) a zonelor vulnerabile la inundații și alunecări de teren;
- Elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor și abordărilor bazate pe ecosistem legate de adaptarea la schimbările climatice;
- Măsuri legate de prevenirea și managementul riscurilor legate de climă, cum ar fi: incendii, furtuni, secetă;
- Prevenirea și managementul riscurilor naturale nelegate de climă (de exemplu, cutremurele) și a riscurilor legate de activitățile umane (de exemplu, accidente tehnologice), protecția civilă și sistemele și infrastructurile de management al dezastrelor;

- Elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor de sensibilizare și a produselor de formare în domeniul mediului și al pregătirii pentru situații de urgență, inclusiv pentru copii/tineri, pentru a răspunde la situații de urgență;
- Realizarea de lucrări comune pentru prevenirea inundațiilor pe fluviul Dunărea, pe afluenții săi și în bazinul Dunării, de preferință cu soluții bazate pe natură;
- Strategii și planuri de acțiune comune pentru prevenirea riscurilor naturale și pentru consolidarea adaptării la schimbările climatice;
- Elaborarea și punerea în aplicare a unor măsuri de sensibilizare în domeniul schimbărilor climatice;

2.1 Dezvoltare economică și socială - Îmbunătățirea accesului la servicii de calitate și bazate pe inclusivitate în educație, instruire și învățare pe parcursul vieții prin dezvoltarea unei infrastructuri accesibile, inclusiv prin dezvoltarea rezilienței la educația și instruirea la distanță și on-line:

- Elaborarea de proceduri de lucru, platforme comune, evenimente comune pentru educație și formare online;
- Măsuri de dezvoltare a aptitudinilor și competențelor de înaltă tehnicitate;
- Măsuri comune pentru îmbunătățirea legăturii dintre piața muncii și sistemul de educație și formare profesională;
- Schimbul de bune practici sau de orientări în domeniul îmbunătățirii accesului și a calității educației, formării și învățării pe tot parcursul vieții la nivel transfrontalier;
- Dezvoltarea și punerea în aplicare a unor acțiuni comune pentru a sprijini adaptarea tinerilor la nevoile pieței (de exemplu, competențe digitale);
- Investiții în dotări ale unităților de învățământ și de formare profesională;
- Investiții în soluții IT comune care vor facilita educația și formarea online;
- Investiții în infrastructura și serviciile de formare, inclusiv în învățământul tehnic și profesional și în învățarea pe tot parcursul vieții.

2.2 Dezvoltare economică și socială - Asigurarea accesului egal la servicii de sănătate și dezvoltarea rezilienței sistemelor de sănătate, inclusiv îngrijire primară și promovarea tranziției către îngrijirea bazată pe comunitate și familie:

- Punerea în aplicare a măsurilor de îmbunătățire a accesibilității și eficienței serviciilor de asistență medicală și de îngrijire socială pe termen lung la nivel transfrontalier;
- Elaborarea și punerea în aplicare a acțiunilor de sprijinire a digitalizării în domeniul sănătății și a activelor mobile din domeniul sănătății;
- Elaborarea și punerea în aplicare a unor măsuri de îmbunătățire a eficacității accesibilității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung;
- Investiții în construcția/renovarea/dotarea unităților sanitare (inclusiv laboratoare);
- Achiziționarea de echipamente de înaltă tehnologie pentru susținerea serviciilor de telemedicină;
- Investiții în îmbunătățirea serviciilor de asistență medicală și de îngrijire pe termen lung pentru persoanele în vârstă;
- Elaborarea unor proceduri de lucru comune, a unor platforme comune, a unor strategii comune pentru a face față amenințărilor medicale transfrontaliere;
- Schimb de know-how și activități de consolidare a capacităților (cursuri de formare comune, conferințe, ateliere de lucru).

2.3 Dezvoltare economică și socială - Sporirea rolului culturii și turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială:

- Elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor de dezvoltare și promovare a activelor și serviciilor turistice durabile;
- Elaborarea și implementarea de măsuri de protecție, dezvoltare și promovare a patrimoniului natural și a eco-turismului, a turismului sportiv/cicloturismului/ drumețiilor;
- Elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor de protecție, dezvoltare și promovare a patrimoniului cultural și a serviciilor culturale;
- Investiții în regenerarea fizică a obiectivelor culturale și turistice, în scopul includerii acestora în circuitul turistic și/sau cultural;
- Acțiuni comune în domeniul dezvoltării de servicii turistice și culturale durabile.

3.1 Creșterea capacității managementului frontierelor - Sporirea capacității instituționale a autorităților

publice, în particular a celor cu atribuții într-un teritoriu specific și a terților implicați:

- Elaborarea și punerea în aplicare a măsurilor de consolidare a capacităților instituționale pentru îmbunătățirea serviciilor în domeniul gestionării frontierelor;
- Schimbul de experiență, orientări și proceduri pentru îmbunătățirea evaluării, prevenirii, pregătirii și reacției în caz de pandemii și boli infecțioase emergente;
- Formări comune ale personalului poliției de frontieră, precum și schimburi de bune practici și de know-how în domenii de activitate specifice;
- Elaborarea de politici și strategii comune în domeniul gestionării frontierelor;
- Investiții în infrastructură și echipamente pentru supravegherea și controlul eficient al frontierelor și pentru gestionarea migrației;
- Dezvoltarea și punerea în aplicare a unor soluții inovatoare care utilizează tehnologii de ultimă generație și sisteme IT la scară largă pentru a îmbunătăți interoperabilitatea, securitatea, confortul, timpii de așteptare și rentabilitatea;
- Elaborarea și punerea în aplicare a unor măsuri de reducere a vulnerabilității frontierei și de garantare a unei gestionări sigure, securizate și funcționale a frontierelor.
- Având în vedere faptul că proiectele din cadrul ISO1 dedicate consolidării capacității instituționale a autorităților publice implicate în gestionarea frontierelor au o gamă foarte limitată de solicitanți adecvați cu competențele legale de a realiza proiecte eficiente și eficace în acest domeniu, această prioritate va fi implementată exclusiv printr-un proiect de importanță strategică selectat de către grupul de lucru comun în timpul procesului de programare.

Rata cofinanțare UE: 85 %

Sinergii și complementarități cu alte programe:

- Strategia europeană pentru regiunea Dunării (SUERD);
- Strategia europeană pentru regiunea adriatică și ionică (EUSAIR);
- Strategia pentru Balcanii de Vest;
- Agenda teritorială 2030;
- Carta de la Leipzig;
- Fondul de Securitate Internă;

La nivel național, în România, Programul trebuie să creeze complementarități și sinergii cu Programele Operaționale Regionale Vest și Sud-Vest, Programul de Dezvoltare Durabilă, Programele de Reducere a Sărăciei și Sănătate, în domeniile sănătății, educației, eficienței energetice, biodiversității și riscurilor legate de schimbările climatice, turismului și patrimoniului cultural.

Programele Operaționale 2021 - 2027

Programele operaționale sunt documente strategice elaborate de statul membru și aprobate de Comisia Europeană, care au ca obiectiv implementarea priorităților sectoriale și/sau regionale cuprinse în Planul Național de Dezvoltare și sunt aprobate spre finanțare prin Cadrul de Sprijin Comunitar.

Programele operaționale cuprind setul de priorități multianuale și sunt finanțate prin fondurile structurale și de coeziune ale UE (FEDR - Fondul European pentru Dezvoltare Regională, FSE - Fondul Social European, FC - Fondul de Coeziune), pentru realizarea obiectivelor Politicii de coeziune (convergența, competitivitate și cooperare teritorială).

PO Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare

PO Dezvoltare Durabilă PODE

PO Educație și Ocupare POEO (fost POCU)

PO Transport POT

PO Incluziune și Demnitate Socială POIDS

PO Sănătate

PO Regionale

PO Tranziție Justă POTJ

Programele prin care se implementează politica de coeziune a UE și care sunt de interes în perioada 2021 - 2027 pentru comuna Berzasca sunt două din cele șase programe operaționale, și anume **PO Educație și Ocupare** și **PO Regional**, la care se adaugă **Programul de cooperare transfrontalieră IPA - CBC România - Serbia**. Programele de finanțare aferente politicii agricole comune a UE, de interes pentru comunitatea locală, sunt **Programul Național Strategic (PNS)**, respectiv **PO pentru Pescuit și Afaceri Maritime**.

Programul Național Strategic (PNS)

Domenii de intervenții

- Pajiști cu înaltă valoare naturală (HNV)
- Culturi verzi
- Creșterea animalelor de fermă din rase locale în pericol de abandon
- Agricultură ecologică – conversie
- Agricultură ecologică – menținerea certificării
- Plăți pentru angajamente de silvo-mediu și climă
- Bunăstarea animalelor
- ANC SEMN - Zone cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice
- ANC SPEC - Zone cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice
- ANC ZM - Zone cu constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice
- Investiții în consolidarea exploatațiilor tinerilor fermieri instalați și a fermierilor recent instalați
- Investiții în producție primară în sectorul sector legume și/sau cartofi
- Investiții în exploatațiile pomicole
- Investiții în producție primară în sectoarele hamei, flori și struguri de masă
- Investiții în producția primară în sectorul zootehnic
- Investiții în condiționarea, procesarea și marketingul produselor agricole și pomicole în afara exploatației
- Investiții pentru procesarea și marketingul produselor agricole - schema GBER
- Investiții în tehnologii forestiere ce îmbunătățesc reziliența și valoarea de mediu a ecosistemelor forestiere
- Crearea/modernizarea infrastructurii de acces agricolă
- Crearea sau modernizarea infrastructurii rutiere de bază din spațiul rural
- Modernizarea infrastructurii de irigații
- Înființarea sistemelor de irigații
- Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole
- Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri
- Contribuții financiare la instrumentul de gestionare a riscurilor fermierilor afectați de pierderi
- Contribuții financiare la plata primelor de asigurare
- „Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol/pomicol”
- Cooperare și inovare în agricultura prin intermediul grupurilor operaționale PEI
- LEADER - Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității
- Transfer de cunoștințe
- Consiliere în afaceri agricole

Capitolul II - Profilul socio-economic al comunei Berzasca

II.1 Structura demografică și forța de muncă

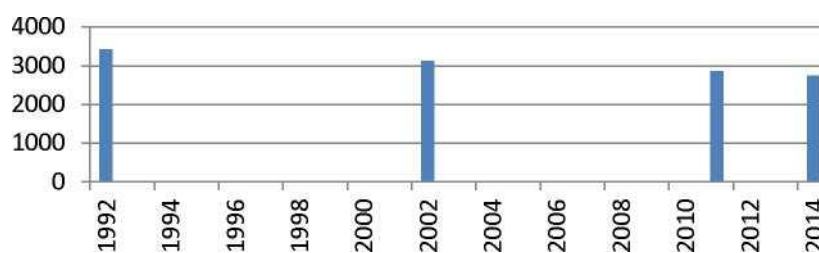
Structura demografică a unei unități teritoriale arată situația resursei umane în aria respectivă, care este resursa cea mai importantă și de interes pentru orice planificare strategică.

Comunei Berzasca avea în 2011 un număr de 2.848 locuitori, din care 1.375 de gen masculin și 1.473 de gen feminin. În 2014, numărul locuitorilor a ajuns la 2.744 locuitori.

Evoluția numărului de locuitori în ultimii 20 de ani este prezentată în tabelul următor:

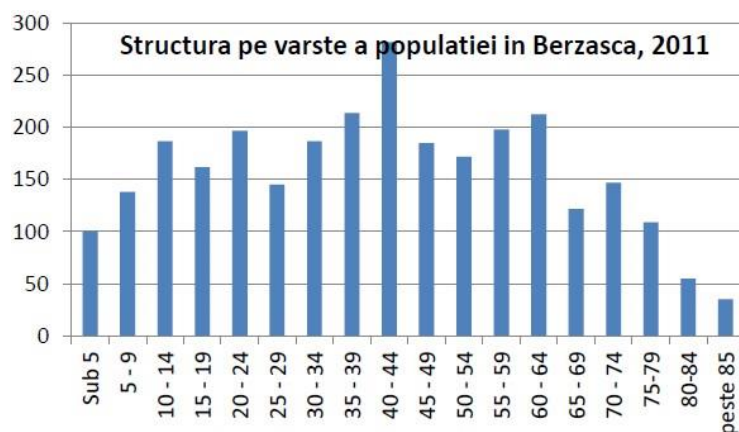
Anul	Locuitori	Variație y/y (%)
1992	3.419	100,0%
2002	3.123	- 8,7%
2011	2.848	- 8,8%
2014	2.744	-3,7%

Evoluția numărului de locuitori în comuna Berzasca, 2011:

Tabelul si, respectiv, graficul de mai sus arata ca populația comunei a scăzut cu 19,7 % între 1992 și 2014, ceea ce este foarte mult, iar tendința de scădere a continuat chiar ceva mai accelerat si între 2002 si 2011, si apoi între 2011 si 2014, chiar si în condițiile în care investițiile publice au fost semnificative – s-a realizat rețeaua de alimentare cu apă, canalizare, drumuri, etc.

În același timp, discrepanțele dintre sat și oraș s-au mărit, iar nivelul veniturilor s-a menținut scăzut în zona, ceea ce a condus la fenomenul de migrație a populației. Stoparea acestui fenomen este una dintre provocările principale ale perioadei următoare, de care depinde dezvoltarea pe termen lung a localității. Rezolvarea acestei probleme este legată categoric de dezvoltarea economică a zonei.

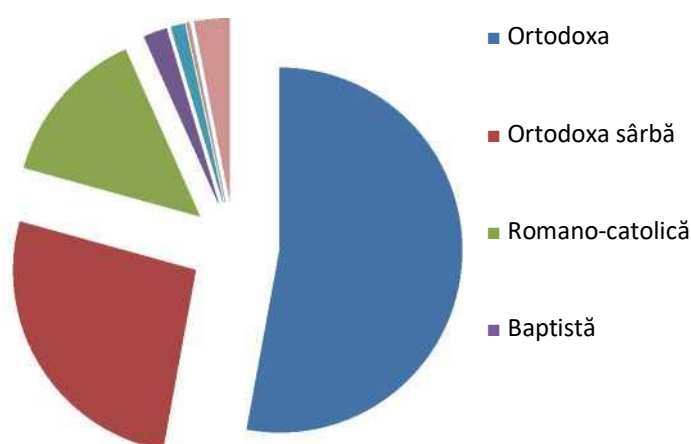
După cum se vede în reprezentarea grafică de mai sus, structura pe vârste a populației din Berzasca este încă destul de echilibrată, asemănându-se cu o distribuție Gauss, centrată în jurul intervalului 40-44 de ani, cu o ușoară preponderență la vârstele tinere, ceea ce arată că există un potențial demografic în comuna Berzasca, există forța de muncă, dar aceasta trebuie să poată fi reținută în zonă.

Structura etnică a populației și evoluția ei se prezintă în felul următor:

Iar structura populației în funcție de religie, în anul 2011, este ilustrată mai jos:

Ortodoxa	Ortodoxa sarba	Romano-catolica	Baptista	Penticostala	Martorii lui Iehova	Reformata	Informație nedisponibila
1504	751	399	59	35	4	3	89

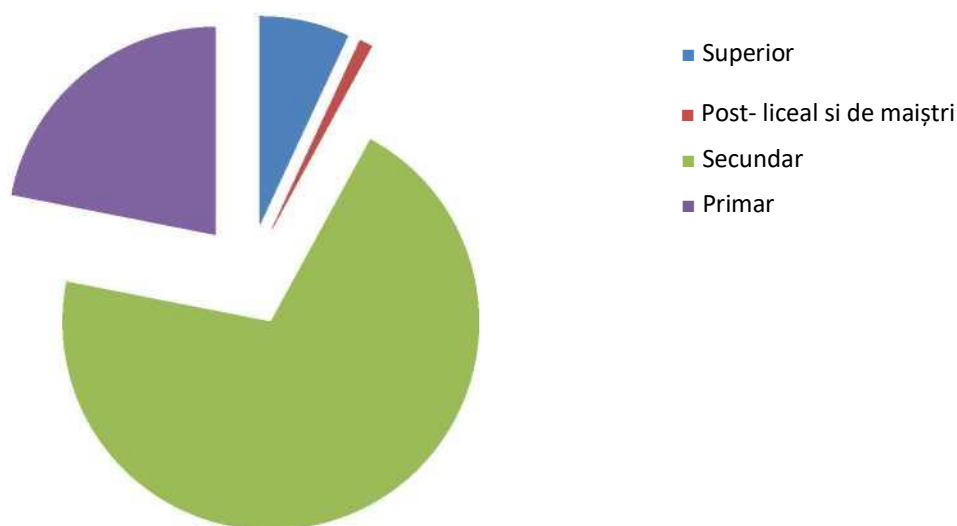
Structura populației după religie, Berzasca, 2011:

În cele din urmă, structura populației după nivelul de educație în 2011 se prezintă în felul următor:

POPULAȚIA STABILĂ DE 10 ANI ȘI PESTE TOTAL	Superior		Post-liceal și de maștri	Secundar				Primar	Fără școala absolvită	
	Total ¹	din care:		Total	Superior		Inferior (gimnazial)		Total	din care:
		Universitar de licență			Liceal	Profesional și de ucenici				Persoane analfabete ²
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2.610	178	167	26	1.800	437	263	1.100	562	44	17
100%	6,8%	6,4%	1,0%	69,0%	16,7%	10,1%	42,1%	21,5%	1,7%	0,7%

Structura populației după nivelul de educație, Berzasca, 2011:

Din tabelul și reprezentarea grafică de mai sus se vede că sub 7 % din populația stabilă de 10 ani și peste este absolventă de studii superioare, față de 10,9 % la nivel de județ Caraș - Severin, respectiv 14,4 % la nivel de țară. La fel, populația cu studii postliceale și de maiștri, în Berzasca reprezintă 1 %, față de 3,1 % în județul Caraș-Severin și respectiv 3,2 % la nivel de țară. Aceasta analiză arată că fenomenul de migrație are loc în proporție mai mare cu persoanele având pregătire superioară, din cauza lipsei de oportunități de carieră în mediul rural.

Toate datele din acest capitol, prezentate mai sus, sunt obținute de la Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor, 2011 și de la Primăria Berzasca.

II.2 Fondul funciar

Fondul funciar, alături de resursa umană, reprezintă activul cel mai important și de aceea, structura și modul de folosință al acestuia au un impact semnificativ asupra potențialului economic al localității.

Bilanțul teritorial (structura teritoriului), conform PUG, este următorul:

TERITORIUL ADMINISTRATIV AL UNITĂȚII DE BAZĂ	CATEGORIA DE FOLOSINȚĂ						TOTAL
	AGRICOL	NEAGRICOL					
		Păduri + zone verzi	Apa	Căi de comunicați	Curți și alte construcții	Neproductiv	
EXTRAVILAN	4.371,18	20.965,88	932,59	83,53	-	1.048,07	27.401,25
INTRAVILAN	12,75	14,12	24,41	18,47	588,07	3,93	661,75
TOTAL	4.383,93	20.980	957	102	588.07	1.051	28.063
% DIN TOTAL	15,62	74,76	3,41	0,35	2,10	3,75	100

Din analiza bilanțului teritorial general se vede că cea mai mare suprafață de pe teritoriul comunei este ocupată de păduri + zone verzi, apoi de teren agricol, preponderent în extravilanul localității, ceea ce este normal, dat fiind că vorbim de mediul rural. Aceasta structură ne arată, pe de o parte, că zona are din

punct de vedere economic un potențial economic dat de **exploatarea forestiera** si de dezvoltare a **agriculturii** in zonele joase si depresionare, care trebuie valorificat. **Pășunile si fânețele** din zona înaltă, însumând 3.800 ha, constituie de asemenea un activ economic cu potențial.

In 2005, suprafețele agricole însumau 4.874 ha si se compuneau din:

■ Arabil	973 ha;
■ Pășune	2.836 ha;
■ Fânețe	1.049 ha;
■ Vii	10 ha;
■ Livezi	6 ha;

Mai jos avem situația suprafețelor zonelor funcționale ale comunei Berzasca, in funcție de destinația terenurilor intravilane:

Berzasca - reședința de comună

ZONE FUNCȚIONALE	INTRAVILAN	
	ha	%
ZONĂ REZIDENȚIALĂ CU CLĂDIRI DE LA P LA P+1	131,06	36,99
ZONĂ LOCUINȚELOR LACUSTRE	2,78	0,79
ZONA DOTĂRI	2,16	0,60
ZONA DOTĂRI TURISTICE	160,68	45,35
ZONA UNITĂȚI INDUSTRIALE	32,09	9,06
ZONA UNITĂȚI SPECIALE	-	-
SPAȚII VERZI, TERENURI AFLATE SUB APĂ	2,56	0,72
TEREN DE SPORT	7,45	2,10
ZONĂ TEHNICO-EDILITARĂ	0,46	0,13
ZONĂ GOSPODĂRIE COMUNALĂ	1,43	0,40
TEREN AGRICOL INTRAVILAN	-	-
ZONĂ AGRO-ZOOTEHNICĂ	4,23	1,19
CIRCULAȚIA RUTIERĂ - DN 57 - Străzi	4,06	1,15
	5,38	1,52
TOTAL INTRAVILAN EXISTENT	354,34	100,00

După cum se observa, cea mai mare parte din suprafața de intravilan în reședința de comună este zona rezidențială și turistică (peste 80 %), ceea ce conferă localității un potențial de dezvoltare în sectorul **turism și agro-turism**.

Bigăr

ZONE FUNCȚIONALE	INTRAVILAN	
	ha	%
ZONĂ REZIDENȚIALĂ CU CLĂDIRI DE LA P LA P+1	15,25	49,58
ZONA DOTĂRI	0,26	0,85
SPAȚII VERZI	3,06	9,95
ZONĂ GOSPODĂRIE COMUNALĂ	0,15	0,49
TEREN AGRICOL INTRAVILAN	10,60	34,46
ZONĂ APE	0,15	0,49
CIRCULAȚIA RUTIERĂ - Drum comunal DC 47 - Străzi și ulițe	0,64	2,08
	0,65	2,10
TOTAL INTRAVILAN EXISTENT	30,76	100,00

Bigăr fiind un sat tradițional, intravilanul este ocupat preponderent de zona rezidențială și de teren agricol. Se pretează a fi conservat în structura actuală pentru case de vacanță și eventual, pentru **agro-turism**.

Cozla

ZONE FUNCȚIONALE	PROPUS	
	ha	%
ZONĂ UNITĂȚI INDUSTRIALE	-	-
ZONĂ LOCUINȚE ȘI DOTĂRI TURISTICE	20,14	36,30
ZONA SPAȚII VERZI ȘI AGREMENT	18,54	33,42
ZONĂ TEHNICO-EDILITARĂ	0,08	0,14
TERENURI AFLATE PERMANENT SUB APĂ	14,94	26,93
CIRCULAȚIA RUTIERĂ - Drum național DN 57 - Drum comunal DC 47 - Străzi	0,44	0,79
	-	-
	1,42	2,56
TOTAL INTRAVILAN EXISTENT	55,48	100,00

Cozla se pretează pentru **turism și agrement**, suprafețele din intravilan cu această destinație însumând aproximativ 70 % din suprafață.

Liubcova

ZONE FUNCȚIONALE	INTRAVILAN	
	ha	%
ZONĂ REZIDENȚIALĂ CU CLĂDIRI DE LA P LA P+1	54,04	24,44
ZONA DOTĂRI	0,61	0,28
ZONA DOTĂRI TURISTICE	120,40	54,43
ZONA UNITĂȚI INDUSTRIALE	12,74	5,76
ZONĂ SPAȚII VERZI, AGREMENT	6,67	3,02
TERENURI AFLATE SUB APĂ	3,70	1,67
TERENURI NEPRODUCTIVE	3,93	1,78
ZONĂ GOSPODĂRIE COMUNALĂ	0,45	0,20
TEREN AGRICOL INTRAVILAN	12,75	5,76
CIRCULAȚIA RUTIERĂ - Drum național DN 57 - Străzi	1,93	0,87
	3,95	1,79
TOTAL INTRAVILAN EXISTENT	221,17	100,00

Liubcova are prevăzută prin PUG cea mai mare suprafață din intravilan pentru **dotări turistice la malul Dunării** și de aici rezulta în mod evident care este potențialul economic al localității, respectiv turismul.

II.3 Resurse naturale ale solului și subsolului, flora și fauna

Comuna Berzasca are pe teritoriul sau rezerve de cărbune (huila) și de piatră de construcție. Minele de cărbuni în prezent nu mai sunt exploatate, rămâne ca să fie exploatate șisturile cristaline în activități de balastieră, pentru obținerea de piatră pentru fundațiile unor construcții și piatră spartă pentru drumuri. Elementele de flora și fauna sunt prezentate mai jos (s.n.):

Vegetația acestui areal este alcătuită din păduri, tufărișuri, pajiști și grupări ruderales, distribuția acestora fiind condiționată de particularitățile oropedoclimatice ale substratului, pădurea dominând peisajul general. (...)

*Caracteristicile ecologice au favorizat păstrarea unor elemente floristice și faunistice cuaternare sau precuaternare. Este recunoscut astfel **rolul de vad biogeografic al Defileului Dunării** de-a lungul căruia s-au intersectat căile de migrație ale unor elemente floristice și faunistice începând cu sfârșitul terțiarului și până în prezent. Chiar dacă Defileul Dunării a jucat rol de coridor pentru migrația speciilor de floră și faună din Depresiunea Panonică și cea Pontică, **flora și vegetația dominantă are azi trăsături proprii montane, reflectând un amestec specific de elemente boreale - montane și central - europene cu cele termofile sudice**, cele dintâi coborând altimetric, iar cele din urmă marcând o ridicare sub raport hipsometric. Se constată caracterul relict al elementelor nordice și sudice ce supraviețuiesc în enclavă. (...)*

Caracteristica faunei din zonă o constituie amestecul de elemente boreale montane cu cele sudice mediteraneene și balcanice, precum și caracterul relict al unor elemente nordice și sudice, care au supraviețuit în câteva enclavă din zonă, multe dintre acestea fiind protejate de legislația internă și internațională.

*În acest context se pot aminti specii de gasteropode (*Theodoxus transversalis*, *Anisus vorticulus*, *Herilla dacica*, *Helix pomatia*), coleoptere (*Rosalina alpina* L., *Lucanus cervus*, *Cerambyx cerdo*) și lepidoptere (*Eriogaster catax*, *Lycaena dispar rutilus*, *Parnassius mnemosyne wagneri*, *Kirinia roxelana*).*

Dintre vertebrate de un statut special, ca specii de origine mediteraneană strict protejate, se bucură speciile de lilieci întâlnite în peșterile din zonă. (...)

*Avifauna se compune din peste 200 specii de păsări, din care peste 170 au statutul de specii strict protejate prin Convențiile și Berlin privind Speciile Migratoare de Animale Sălbatică (*Aythya nyroca*, *Aquila clanga* și *Falco naumanni*) și de la Berna privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa. Un număr mare de păsări acvatice pot fi observate în perioada de iarnă-primăvară pe suprafața lacului și în zonele umede limitrofe acestuia: *Phalacrocorax pygmaeus* (cormoranul pitic), *P. carbo* (cormoranul mare), *Ardeacinerea* (stârcul cenușiu), *Egretta alba* (egreta mare), *Anas crecca* (rața mică), *A. acuta* (rața sulițar), *Aythya ferina* (rața cu cap castaniu), *A. fuligula* (rața moțată), *Mergus albellus* (ferestrașul mic), *Fulica atra* (lișița) etc. (...)*

*Ihtiofauna este reprezentată de specii cum sunt *Condrostoma nasus* (scobar), *Leuciscus cephalus* (clean), *Barbus barbus* (mreana), *Vimba vimba* (morunașul), *Aspius aspius* (avatul), *Aspro zingel* (pietrarul). (...)*

*Râurile de munte sunt bogate în păstrăvi indigeni (*Salmo trutta fario*) și în bazinele hidrografice Berzasca, Sirinea, Mraconia și Leșelnița, unde se presupune că a fost introdus. *Salmo gairdneri irideus* (păstrăvul curcubeu) este prezent în Dunăre, între Dubova și Orșova.*

*În urma construirii barajului de la Porțile de Fier, unele specii au dispărut, altele au ajuns în pragul dispariției, astăzi acestea fiind strict protejate prin lege. E cazul Sturionilor marini migratori *Huso huso* (morunul), *Acipenser guldenstaedti* (nisetru), *Acipenser stellatus* (păstruga) care au dispărut din zonă în anul 1967, iar *Acipenser ruthenus* (cega) care înainte de construirea barajului era caracteristică și dominantă în Defileul Dunării (sectorul Pescari - Golubaț și Orșova*

- Tekija (Geografia văii Dunării românești, 1969)), în prezent este din ce în ce mai rară și ajunge foarte rar la maturitate.

Pentru protejarea acestei bogății naturale, zona văii Sirinia a primit statutul de rezervație naturală complexă, cu păduri de foioase și exocarst, alături de versantul sudic al muntelui între Drencova și Cozla, în cadrul Parcului Natural Porțile de Fier¹⁷

II.4 Monumente ale naturii, monumente istorice

Dintre **monumentele naturii** amintim Parcul Natural Porțile de Fier, cu rezervația naturală complexă și zona de conservare specială Sirinia.

Dintre **monumentele istorice**, prezentăm în continuare o listă a acestora (s.n.):

Redăm mai jos principalele descoperiri arheologice de pe teritoriul comunei așa cum sunt ele evidențiate în literatura de specialitate:

- Localitatea Berzasca, „**Biserica Sfinții Arhangheli**”, de la 1836, ridicată pe locul alteia mai vechi, din lemn semnalată în 1722.
- Sat BERZASCA, com. BERZASCA, în punctul „Cetățuia” la 2 km N de Berzasca este semnalată o **fortificație de pământ**; Epoca neprecizată (15 000 mp)
- Sat BERZASCA, com. BERZASCA, „Saliște - Valea Dragoselea” la 6 km N de localitate: **Necropolă sec IX-XIV, Așezare sec IX-XIV** (25 000 mp).
- Sat BERZASCA, com. BERZASCA, în punctul „Spit I”, la 1,5 km de sat, sub nivelul actual al apei a fost identificat **un sit cu urme de locuire aparținând neoliticului și o așezare hallstatt**, aparținând culturii Basarabi. (5 000 mp).
- Sat BERZASCA, com. BERZASCA, punctul „Spit II”, la 150 de metri de punctul „Spit I” la 1,5 km de sat, actualmente sub apă este semnalată o **așezare aparținând de Epoca Bronzului**, (5 000 mp).
- Sat DRENCOVA, com. BERZASCA în punctul „Cetatea de pământ”, situat la 1,5 km de sat pe malul Dunării sepre Cozla, este semnalată o **fortificație**. Suprafața sitului acoperă cca.14.400 mp.
- Sat LIUBCOVA, com. BERZASCA în punctul „Ornița”, la 800 m V de sat, pe malul Dunării se află o **așezare neolitică**, (15.000 mp).
- Sat LIUBCOVA, com. BERZASCA pe „Stenca Liubcovei”, la 2 km E de sat, pe un pînten stîncos aflat pe malul Dunării a fost identificată o **așezare multistrat**, cuprinzând un nivel de locuire din epoca bronzului și o **cetate, Latene**, aparținând culturii geto-dacice, (3.600 mp).
- Sat LIUBCOVA, com. BERZASCA - în punctul „Țiglarie”, pe marginea estică a satului a fost identificată o **necropolă de incinerare**; Epoca bronzului, cultura Gârla Mare, (25.000 mp).

Alături de aceste situri, a căror suprafață se cunoaște, în zonă sunt semnalate **mai multe situri** a căror suprafață nu a fost stabilită cu certitudine dintre care amintim:

- „Debelilug”, la 18 km de aceasta așezare ;
- „Platoul Rauniste”, cu priveliște admirabilă spre Valea Berzasca, aproape de drumul care ducea din Clisura de Sus, în Clisura de Jos, atingând vechea vatră a satului Bigăr, locuit de cehi.
- „Dragoselo” situat la un km spre sud de Debelilug , la încrucișarea vechilor drumuri dintre Bania - Svinita și Bozovici - Berzasca;
- „Poalele Dealului”- „Tiera Dragoseli”, denumirea provenind din cuvântul latin „tera”- pământ și cuvântul slav „dragoselo” - înfrățit;
- „Stubar”, „Glob Camenita”, „Otar”, „Caistrochi”, la locul numit „Seliste”, vatră a comunei cuprinsă în „Cartea Funduara”, la vremea respectivă.¹⁸

Toate aceste monumente fac parte din patrimoniul natural și cultural al localității, având potențial de valorificare din punct de vedere turistic, pentru vizitarea lor, respectiv pentru reabilitarea și introducerea lor în circuitul turistic.

¹⁷ Capitel Proiect, 2008, pg. 21 - 25

¹⁸ Idem, pg. 50 - 51

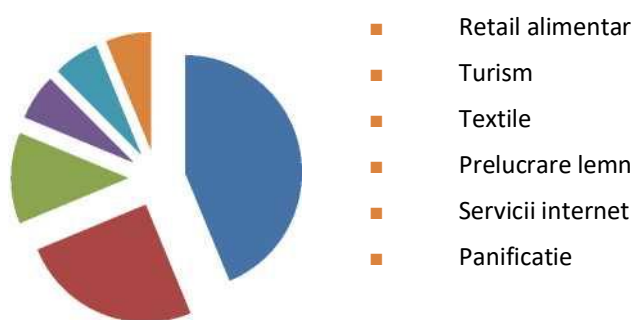
II.5 Economia si dezvoltarea locală

După închiderea sectorului minier din Berzasca, au apărut mici afaceri ale întreprinzătorilor locali, îndeosebi în sectorul comerțului cu amănuntul, precum și unele secții de producție în sectorul prelucrării lemnului, a panificației și a confecțiilor textile.

Se poate aprecia că sectorul turismului este încă într-un stadiu incipient, cu doar patru unități de profil funcționând pe teritoriul comunei.

Sector	Nr. societăți (2014)
Retail alimentar	7
Turism	4
Textile	2
Prelucrare lemn	1
Servicii internet	1
Panificație	1

Numărul de unități economice pe sectoare:

Starea economiei locale reflectă relativă izolare geografică a comunei, spiritul antreprenorial scăzut, deficitul demografic și de educație antreprenorială, moștenirea "brandului" de zonă monoindustrială - zonă minieră. Este necesară folosirea oportunităților de finanțare oferite prin fondurile europene, atât pentru investiții în active, cât și pentru instruirea antreprenorilor.

II.6 Locuințe si utilități

În anul 2011, în comuna Berzasca erau înregistrate un număr de 1.019 gospodării ale populației, cu 1.091 de clădiri și o medie de 2,74 persoane într-o gospodărie.

În anul 2011 se înregistrau 1.413 locuințe, dintre care 6 sunt de stat și restul proprietate privată. Din 1.413 locuințe, 1.249 (88,4 %) aveau instalație electrică, 1.183 (83,7 %) aveau alimentare cu apă și canalizare, 1.092 (77,3 %) aveau bucătărie în interior, 689 (48,7 %) aveau baie în interior, iar 95 de locuințe (6,7 %) aveau încălzire centrală.

În anul 2014, situația utilităților și a serviciilor comunitare care deserveau populația comunei este următoarea:

UTILITATI	APA	CANALIZARE	CAROSABIL	ELECTRICITATE	SALUBRITATE
Berzasca	Da Integral	Da Integral	Da Parțial	Da Integral	Da Integral
Liubcova	Da Integral	Nu	Da Parțial	Da Integral	Da Integral
Bigăr	Da	Da	Da	Da	Da
	Integral	Integral	Parțial	Integral	Integral

În anul 2014 situația utilităților și a serviciilor comunitare era bună, rămânând de realizat doar rețeaua de canalizare la nivelul satului Liubcova, rețea ce va fi realizată în perioada de programare 2014 - 2020. În plus, mai sunt câteva străzi neasfaltate în cele trei sate locuite ale comunei.

De menționat performanța conducerii administrative a comunei care a reușit în ultimii 7 -10 ani accesarea de fonduri europene și modernizarea infrastructurii rutiere și de utilități.

Gunoii menajer se transporta cu mașini specializate la groapa de gunoi de la Reșița, la 140 de km, în cadrul Asociației de Dezvoltare Intercomunitară, care se ocupa de problema deșeurilor la nivelul județului Caraș-Severin. Transportul gunoiului generează costuri ridicate la bugetul local.

II.7 Infrastructura de transport

În comuna Berzasca, ca și în toată Clisura Dunării, Dunărea este cea mai importantă arteră de circulație și transport, dacă este folosită adecvat. Din păcate, instalațiile portuare ale celor două porturi de pe teritoriul comunei, de la Drencova și Cozla, s-au utilizat tot mai puțin, din cauza stării avansate de degradare, iar cursele interne de pasageri au dispărut odată cu închiderea liniei de pasageri Dr. Tr. Severin - Moldova Nouă. Cursele externe de pasageri, la fel ca și transporturile de mărfuri, nu folosesc instalațiile portuare de pe teritoriul comunei.

În ceea ce privește circulația rutieră, cea mai importantă arteră din zonă este drumul național DN 57 Orșova - Moravița, care traversează comuna Berzasca între km 64 + 900 și 79 + 500, traversând localitățile Cozla - Berzasca - Liubcova pe o lungime de 14,6 km. Distanțele pe DN 57 între localitățile componente sunt următoarele:

Trama stradală nu este construită pentru acest tip de circulație intensă, iar datorită fronturilor între

locuințe nu este posibilă modernizarea sau lărgirea acestui drum la patru benzi.

Din acest drum există racorduri spre Anina (din Oravița prin DN 57), spre Reșița (din Grădinari prin DJ 581) și spre Timișoara (din Moravița prin DN 59). Distanțele până la cele mai importante orașe sunt - până la Orșova 72 de km, până la Reșița 140 de km, iar până la Timișoara 190 de km.

Satul Bigăr este legat de centrul de comuna prin drumul comunal DC 47 - DC 57, km 66 + 120, având lungimea de 17,5 km. Mai există drumurile comunale DC - DN 57, km 77 + 600 Liubcova - Izvorul Lung în lungime de 30 de km, și, respectiv DC - DN 57, km 72 + 150 - Berzasca - Debelilug în lungime de 21 km.

Lungimea rețelei de străzi în comuna Berzasca este de 11,5 km, distribuită la nivelul localităților Berzasca, Bigăr și Liubcova. Pe lângă acestea, în zonă există o rețea de drumuri forestiere și alte drumuri vicinale sau de legătură, neclasificate. Drumurile forestiere de pe teritoriul comunei au o lungime de 60 de km și se găsesc într-o stare tehnică dificilă, RA Romsilva nefăcând investiții pentru reabilitarea lor.

Mai există încă un drum între Liubcova și Ravensca, cu statut nedefinit, care face legătura între Clisura Dunării și Cheile Nerei.

Nu există o rețea de cale ferată în zonă, lucru care afectează accesibilitatea zonei mai ales pe timpul iernii.

Conform Planului de Amenajare a Teritoriului Național și PATJ Caraș Severin DN 57 comuna Berzasca era inclusă pe un traseu de drum expres cu patru benzi Baziaș - Moldova Nouă - Drobeta-Turnu Severin și reînființarea transportului fluvial de călători pe tronsonul Calafat - Orșova - Moldova Veche - Baziaș, fără oprire la Berzasca.

Un drum expres cu patru benzi nu ar putea să treacă decât prin exteriorul localităților, deoarece trama stradală actuală, din interiorul acestor localități nu suportă dimensionările necesare.

II.8 Infrastructura de cultură și educație

În comuna s-a consemnat o școală germană încă din anul 1808, iar în Bigăr prima școală cehă datează din 1826. În comuna există două grădinițe - în Berzasca, Liubcova -, trei școli generale - în Berzasca, Liubcova, Bigăr - și trei cămine culturale - în Berzasca, Liubcova și Bigăr. În comuna există învățământ preșcolar, primar, gimnazial, precum și bibliotecă.

Infrastructura de cultură și educație se află la un nivel bun de dotare pentru o localitate din mediul rural. Dacă corelam aceste dotări cu nivelul de educație și instruire al locuitorilor comunei, observăm că până la nivelul gimnazial de școlarizare sunt întrunite condițiile pentru o educație corespunzătoare a copiilor.

II.9 Infrastructura de sănătate, sport si agrement

În comuna Berzasca exista un dispensar deservit de un medic de familie, având în dotare o aparatură avansată de investigare - diagnosticare și de laborator. De asemenea, exista un medic stomatolog care deservește populația comunei cu servicii medicale specifice.

Mai este nevoie de înființarea unei farmacii umane, dar și veterinare, și, eventual, înființarea încă unui cabinet de medicină de familie, pentru a acoperi într-un mod mai complet necesitățile de servicii de sănătate din comună.

Ca infrastructură sportivă, în comuna Berzasca exista o sală de sport și un teren de fotbal având dimensiuni de competiție oficială, pe care activează echipa locală. Terenul este prevăzut cu o instalație de nocturnă, de altfel singura din județul Caras-Severin.

Exista o lipsă la nivelul spațiilor de relaxare din comună, cum ar fi un parc cu vegetație și spații verzi pentru promenadă și relaxare pentru locuitorii comunei.

II.10 Infrastructura de servicii sociale

În cadrul primăriei exista un serviciu de asistență socială, care se ocupă de problemele sociale - persoane cu handicap, copii minori, asistenți personali, etc.

În satul Bigăr exista un Centru de zi pentru bătrâni, construit din fonduri europene și inaugurat în martie 2015.

În Berzasca exista un bloc de locuințe sociale cu 48 de apartamente, dar nu sunt suficiente pentru necesitățile comunei, este nevoie să se construiască și alte imobile de acest tip.

II.11 Factorii de mediu

La nivelul comunei nu există surse de poluare majoră, calitatea factorilor de mediu fiind corespunzătoare. În zonă nu există surse de poluare a aerului și nu există surse majore de poluare a apelor, cu excepția cantității mari de deșeuri sub formă de materie organică și deșeuri propriu-zise pe care o transporta Dunărea, a deșeurilor aruncate de către locuitori și turiști în albiile râurilor din zonă și a apelor de mină, evacuate din unele galerii din zona Cozla.

Exploatarea de huilă de pe teritoriul comunei a contribuit la degradarea mediului ambiental, prin urmele lăsate sub formă de haldă de steril insuficient fixate, prin afectarea vegetației, prin depunerile de praf și degradarea solului. Pentru depozitarea sterilului s-a amenajat pe malul Dunării o hală de 30.000 mc, cu un impact negativ asupra solului, dar halde de steril există și în apropierea punctelor de extracție de la majoritatea minelor. De asemenea, există construcții miniere degradate la Cozla, o hală de prelucrare a lemnului și un bloc neterminat la Berzasca, cât și un mare număr de locuințe individuale aflate în diferite faze de degradare sau care nu corespund actualelor standarde de locuire, datorită lipsei instalațiilor și

dotărilor edilitare.

In prezent nu exista obiective industriale mari, poluante, pe teritoriul comunei Berzasca.

Un impact negativ major asupra activităților turistice din zona îl are degradarea peisajului în urma activităților miniere, a carierelor și a derocarilor inițiate pentru modernizarea DN 57, a construcțiilor degradate și abandonate de la Cozla. De menționat și noile construcții din Bigăr, cu o "arhitectura" în contrast cu locuințele individuale cochete, tradiționale, ale localității.

II.12 Patrimoniul comunei

Conform HG 532 / 2002, inventarul bunurilor imobile care aparțin domeniului public al comunei Berzasca era compus în anul 2014 din următoarele clădiri:

- Clădirea sediului Primăriei
- Clădire piața Berzasca
- Clădire "Autoservice Berzasca"
- Clădire Complex Comercial Liubcova
- Clădire fost "Sfat Popular Berzasca"
- Clădire fost "Sfat Popular Liubcova"
- Clădire Școala Generala Berzasca
- Clădire Școala Generala Liubcova
- Clădire Școala Primara Bigăr
- Clădire Școala Primara Cozla
- Clădire fost "Sfat Popular Bigăr"
- Remiza P.S.L Berzasca
- Remiza P.S.L Liubcova
- Remiza P.S.L Bigăr
- Pod din fier Berzasca
- Pod beton Tororita
- Pod de lemn din Liubcova
- Cămin Cultural Berzasca
- Cămin Cultural Liubcova
- Cămin Cultural Bigăr
- "Parc Central Berzasca"
- Sala de dans Berzasca
- Bucătărie Cam Cultural Berzasca

Cele patru școli generale - din Berzasca, Liubcova, Bigăr și Cozla - sunt primite în administrare operativă de primăria Berzasca, iar dintre celelalte clădiri, doar clădirea Primăriei și piața Berzasca erau intabulate, existând extrase CF pentru acestea. Restul clădirilor urmează a fi intabulate. Intabularea patrimoniului de pe domeniul public și privat era un obiectiv al comunei pentru perioada de programare 2014 - 2020.

CAPITOLUL III - ANALIZA SWOT A COMUNEI BERZASCA

III.1 Puncte tari

Comuna Berzasca este o comuna cu o structura complexa, atât din punct de vedere demografic, cat si al structurii reliefului si a diversității si potențialului economic. Este o comuna cu deschidere la Dunăre, cu o istorie zbuciumata dar cu bogății însemnate ale solului si ale subsolului, locuita atât de romani, cat si de sârbi, cehi, maghiari, etc. Structura pe vârste a locuitorilor este de natură să conserve localitatea pe termen lung.

Dintre realizările din ultimii ani cu potențial de a impulsiona dezvoltarea durabila amintim existenta Planului Urbanistic General (PUG) ca document de excepție, o infrastructura edilitara modernizata si o administrație locala deschisa spre dezvoltare si cu un accentuat spirit de inițiativă.

III.2 Puncte slabe

Comuna Berzasca are unele probleme care sunt comune spațiului rural din Romania - migrație ridicata a forței de munca spre marile orașe si spre tarile dezvoltate din vestul Europei, o activitate economica redusa care nu încurajează retenția forței de munca in zona, gradul de educație școlară si civica mai redus fata de media națională, buget local cu venituri mici.

In plus, putem vorbi si de niște slăbiciuni specifice la nivelul comunității locale - distante mari si drumuri de legătură nemodernizate, cu excepția DN 57 Berzasca - Orșova, lipsa transportului feroviar, probleme de mediu nerezolvate după închiderea minelor, starea tehnica precara a drumurilor comunale si lipsa unor instalații portuare funcționale pentru transportul pe Dunăre.

III.3 Oportunități

- Fructificarea potențialului turistic prin elaborarea brandului localității
- Accesarea fondurilor comunitare in vederea finanțării proiectelor publice si private
- Dezvoltarea rețelelor de acces la internet in bandă largă, ca poarta de deschidere spre comunitatea internațională
- Instruirea tineretului, a antreprenorilor si a forței de munca din turism pentru creșterea gradului de profesionalism
- Integrarea zonei în rețelele de infrastructură majoră (căi de transport rutier și naval)
- Realizarea unei artere ocolitoare a comunei conform proiectului șoselei expres
- Modernizări de drumuri comunale spre satele învecinate
- Reconstrucția caii ferate pe linie îngusta pe Valea Berzasca, pentru circulație turistică.
- Revigorarea fostele amenajări portuare de la Drencova și Cozla si realizarea de porturi pentru ambarcațiuni turistice de agrement
- Instituirea de perimetre de protecție, prezentarea cartografica si semnalarea monumentelor arheologice (Stenca Liubcovei, Cetatea dacică) dar și în zonele Spit I-II, Mănăstirea Sirinea, punctul Ornița și Țiglărie.
- Realizarea unui pietonal în concordanță cu traseele pistelor de biciclete de-a lungul Dunării prin

includerea acestora in PUZ-uri viitoare;

- Modernizarea traseului Liubcova - Ravensca și legătura cu zona turistică Cheile Nerei;
- protejarea malurilor prin interzicerea depozitării deșeurilor, regularizarea cursurilor văilor ce traversează localitățile etc.

III.4 Riscuri (amenințări)

- depopularea lentă a localității, prin migrația forței de muncă, în lipsa măsurilor de relansare economică la nivel național sau local
- pericolul de poluare, deversarea în Dunăre a apelor menajere de la unele construcții situate pe malul acesteia, aruncarea întâmplătoare a resturilor menajere și materialelor din construcții pe teritoriul administrativ al comunei.
- Promovarea insuficientă a localității Berzasca ca localitate turistică în conștiința publicului consumator de servicii turistice din România

CAPITOLUL IV - CONTINUITATEA PLANIFICĂRII STRATEGICE A DEZVOLTĂRII COMUNEI BERZASCA

IV.1 Gradul de realizare a obiectivelor si proiectelor propuse in 2014 / 2015

In planificarea strategica pentru perioada anterioară, 2014 – 2020, s-a propus un portofoliu de 50 de proiecte pentru a fi urmărite si implementate atât in perioada planificata, cat si in perioada următoare 2021 - 2027. Valoarea totală estimată a proiectelor depășește suma de 84 mil. €.

După șapte ani, întregul portofoliu de proiecte, extrem de ambițios, ar putea fi clasificat astfel din punct de vedere al stadiului de realizare:

- > o parte din proiecte s-au realizat sau sunt în curs de realizare, fiind în stadiul în curs de execuție sau date deja în folosință / exploatare:
 - 1) Rețea de canalizare menajeră Liubcova
 - 2) Reabilitarea, modernizarea si dotarea Căminelor culturale din Berzasca, Liubcova si Bigăr
 - 3) Modernizare drum de acces DC 47 Bigăr – Cozla
 - 4) Modernizarea Școlii gimnaziale din Berzasca cl. I – VIII

- > pentru un proiect s-au întocmit documentațiile tehnico-economice și s-a obținut finanțare:
 - 1) Reabilitarea Sălii de sport din Berzasca

- > o parte dintre proiecte nu au fost demarate, dar au rămas viabile in continuare, urmând a fi planificate pentru perioada actuala 2021 - 2027, cum ar fi, de exemplu:
 - 1) Realizare drum comunal de legătură Bigăr – Debililug
 - 2) Realizare drum comunal de legătură Berzasca – Debililug
 - 3) Realizare pod peste râul Berzasca (deschidere 70 m) si dig de protecție împotriva inundațiilor (lungime 2 km) in Berzasca
 - 4) Realizare drum carosabil varianta ocolitoare Berzasca N-E
 - 5) Realizare drum carosabil Liubcova - Ravensca - Șopotul Nou (Clisura Dunării - Cheile Nerei)
 - 6) Reabilitare drumuri agricole pe teritoriul comunei
 - 7) Reabilitare poduri, podețe si punți pietonale in localitățile Berzasca, Liubcova si Bigăr
 - 8) Extindere rețele de alimentare cu energie electrică în zona extinsă a intravilanelor
 - 9) Dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză
 - 10) Înființare si reabilitare infrastructura portuara Drencova si Cozla
 - 11) Înființare piață agro-alimentară acoperită, având surse de energie verde
 - 12) Mansardare, reabilitare energetică și funcțională și rețea de termoficare cu energie verde pentru blocuri Berzasca
 - 13) Construire ansamblu de clădiri cu anexe si teren pentru serviciile publice comunitare
 - 14) Realizarea unui spațiu monahal în zona Cozla - Sirinea, în apropierea vechii biserici de sec. XIV
 - 15) Înființare parc public și ștrand in aer liber cu centru SPA in Berzasca

- 16) Sprijinirea construirii de pensiuni turistice si instruirea personalului implicat în activități turistice, inclusiv pentru crearea si administrarea aplicațiilor on-line (Facebook, Pay Pall) de promovare a serviciilor oferite
- 17) Sprijinirea instruirii antreprenorilor pentru înființarea si dezvoltarea activităților economice
- 18) Sprijinirea înființării de IMM-uri cu profil de servicii, dar si industrial, construcții si activități de balastiera
- 19) Sprijinirea înființării de organizații, fundații si asociații neguvernamentale (ONG) cu domeniul de activitate in cultura, sport, agrement
- 20) Înființare de păstrăvărie si ferme piscicole de-a lungul râurilor interioare din comuna Berzasca
- 21) Achiziție echipament de producție energie din biomasa
- 22) Înființarea de culturi de vita-de-vie
- 23) Înființarea de culturi agricole valoroase, cum ar fi - căpșuni, vinete, smochine, etc.
- 24) Înființarea de unități de recoltare, depozitare si procesare a fructelor de pădure si a plantelor medicinale si aromatice
- 25) Salubritatea si ecologizarea malurilor Dunării, precum si a râurilor din comuna Berzasca / achiziție echipament pentru curățire maluri
- 26) Reabilitare si ecologizare zone industriale si miniere
- 27) Protecția biodiversității si patrimoniului natural. Sistem adecvat de management pentru Parcul Natural "Porțile de fier" - comuna Berzasca (redepunere proiect)
- 28) Reabilitare peisagistica integrată a zonelor sensibile, cu valoare peisagistică specială, respectiv zonele de mal (Dunăre, afluenți) și zonele cu valoare ambientală și identitară-patrimonială, in scopul asigurării unei ambiante vizuale atractive din punct de vedere turistic
- 29) Amenajarea de rute, poteci, trasee turistice / tematice (drumul pemului / sârbului / aurarului) pentru circuite și drumeții și elaborarea hărții turistice locale
- 30) Amenajarea falezii Dunării cu alei, piste de biciclete, puncte de belvedere și facilități pentru turismul de tranzit
- 31) Valorificarea turistică a vestigiilor daco-romane prin reabilitarea siturilor arheologice și
- 32) Elaborarea și promovarea brandului turistic al localității
- 33) Elaborarea unui concept integrat (facilități fiscale, infrastructură, etc.) de stimulare și atragere a investitorilor strategici în turism (care operează deja capacități turistice în alte părți si au expertiza necesara)
- 34) Instruirea antreprenorilor de pensiuni agro-turistice pentru crearea si administrarea aplicațiilor on-line pentru promovarea serviciilor oferite
- 35) Amenajare zone turistice rezidențiale la Stenca Liubcovei si Cozla
- 36) Amenajare zone turistice de locuințe lacustre
- 37) Amenajarea de campinguri, platforme si facilități pentru turismul de pescuit
- 38) Înființarea de structuri de cazare pentru vânătoare

SECȚIUNEA III - PLANIFICAREA STRATEGICĂ A PERIOADEI 2021 - 2027

Capitolul I - Obiective generale

Obiectivele generale ale Strategiei de dezvoltare economico-socială a comunei Berzasca sunt stabilite ținând cont de situația prezentă din anul 2022 a comunei, a locuitorilor săi, a contextului național și european. Toate acestea influențează direct necesitățile, dar și posibilitățile și oportunitățile de dezvoltare ale comunei.

I.1 Crearea, dezvoltarea și fructificarea potențialului turistic al comunei Berzasca

După perioada 2014 - 2020, când principalele realizări au fost înregistrate în domeniul infrastructurii de transport, edilitare, de educație și cultură, pentru perioada 2021 - 2027 principalul obiectiv al Strategiei se referă la sectorul turismului, care prin natura sa conferă cele mai multe oportunități de dezvoltare a localității în continuare. Stimularea turismului duce la ocuparea forței de muncă, chiar și a celei slab calificate, la creșterea investițiilor, implicit la creșterea veniturilor la bugetul local, având și un efect multiplicator în economia locală, prin angrenarea activităților conexe pe orizontală - meșteșuguri, produse alimentare tradiționale, servicii pentru turiști, etc.

I.2 Creșterea competitivității economice și a ocupării forței de muncă

Al doilea obiectiv al strategiei în ordinea importanței este subsecvent și, oarecum, colateral primului obiectiv prezentat mai sus. Stimularea turismului contribuie într-o măsură importantă la creșterea competitivității economice și la ocuparea forței de muncă. Dar, pe lângă turism, există și alte sectoare care pot și trebuie să fie stimulate, din sectorul industriei, construcțiilor, materiilor prime (balastieră) și serviciilor. Aceste două prime obiective strategice sunt de importanță deosebită pentru comuna Berzasca, deoarece, după asigurarea utilităților, a drumurilor, a clădirilor edilitare, economia privată este sectorul care trebuie stimulat cu preponderență, pentru că aceasta poate asigura o dezvoltare durabilă pe termen lung a localității, poate asigura retenția forței de muncă și a populației pe teritoriul comunei.

I.3 Atragerea tinerilor / familiilor pentru stabilirea în localitate

Fenomenul migrației populației de la sat spre oraș și din țară în străinătate afectează în prezent și comuna Berzasca și este una din cele mai mari provocări la adresa strategiilor de dezvoltare comunitară. De rezolvarea acestei probleme depinde viitorul comunei și durabilitatea oricărei dezvoltări viitoare. Viabilitatea, dar și oportunitatea tuturor investițiilor în infrastructură, turism, industrie, servicii sau agricultură depinde de disponibilitatea și calitatea forței de muncă din zonă.

Capitolul II - Direcții strategice

DIRECȚIA STRATEGICĂ PRIORITARĂ PENTRU PERIOADA 2021 – 2027 ESTE URMĂTOAREA:

CREAREA, DEZVOLTAREA SI FRUCTIFICAREA POTENȚIALULUI TURISTIC AL COMUNEI BERZASCA

Ca și componente ale acestei direcții strategice se relevă următoarele sub-direcții:

- Dezvoltarea **infrastructurii portuare prin investiții la frontul Dunării**, precum și **valorificarea potențialului falezei**, pentru **DEZVOLTAREA SERVICIILOR TURISTICE ȘI DE AGREMENT** – promenadă, restaurante, debarcadere, puncte de belvedere, etc.
- **Înființarea traseelor turistice** către comunele învecinate Gârnic, Sichevița, Dalboșeț, Șopot, Bănia, Ișalnița, Dubova, Șvinița, etc și **organizarea evenimentelor culturale și sportive**, pentru **CREȘTEREA VIZIBILITĂȚII ȘI A REPUTĂȚIEI DE BRAND A LOCALITĂȚII**
- Punerea în valoare a siturilor arheologice de pe raza comunei prin **RECONSTRUIREA CETĂȚILOR DACICE ȘI MEDIEVALE** și introducerea lor în circuitul turistic

II.1. Dezvoltarea serviciilor turistice și de agrement

II.1.1. Dezvoltarea serviciilor turistice și de agrement la malul Dunării

Această direcție strategică se va realiza prin următoarele proiecte:

- Înființare infrastructură locală de turism – marină

II.1.2 Valorificarea potențialului falezei

Această direcție strategică se va materializa prin următoarele proiecte:

- Amenajare pistă de biciclete asfaltată pe faleza Dunării – lungime totală = 17 km
- Amenajarea falezei Dunării cu alei, piste de biciclete, puncte de belvedere și facilități pentru turismul de tranzit

II.2 Creșterea vizibilității și a reputației de brand a localității

II.2.1 Înființarea traseelor turistice către comunele învecinate

Această direcție strategică se va materializa prin următoarele proiecte:

- Amenajare piste de biciclete de tip mountain-bike pe 3 (trei) trasee – lungime totală = 100 -105 km
- Amenajarea de rute, poteci, trasee turistice / tematice (drumul pemului / sarbului / aurarului) pentru circuite și drumeții și elaborarea hărții turistice locale
- Amenajarea traseelor de mountain-bike și biciclete electrice

II.2.2 Organizarea evenimentelor culturale și sportive

Această direcție strategică se va materializa prin următoarele proiecte:

- Organizarea Festivalului de muzică ușoară pentru copii și tineret "RITMURI ÎN MILENIUL TREI"
- Organizarea Festivalului "BALKAN FEST"
- Organizarea Festivalului "KOCEA ANGELCOVICI"
- Amenajare Amfiteatru natural pentru concerte pe valea Sirinea
- Realizarea unui monument sculptură pe fețele Dunării care să simbolizeze prietenia dintre popoarele român și sârb
- Înființare parcuri de aventura si agrement alpin coaster, snow tubing, tiroliene, airsoft si paintball

II.3 Reconstruirea cetăților dacice și medievale

Această direcție strategică se va materializa prin următoarele proiecte:

- Valorificarea turistică a vestigiilor daco-romane prin reabilitarea siturilor arheologice și introducerea lor în circuitul turistic
- Punerea în valoare a siturilor arheologice de pe raza comunei prin reconstruirea cetăților dacice și medievale

Capitolul III - Proiecte propuse

III.1 Lista proiectelor propuse

III.1.1 Infrastructura de transport si utilități

1. Înființarea unui centru de colectare a deșeurilor
Proiect ” *Înființarea unui centru de colectare a deșeurilor prin aport voluntar în Comuna Berzasca, județul Caraș-Severin*”
2. Extinderea sistemului de distribuție a apei și a rețelei de apă uzată
Proiect ” *Comuna Berzasca – extindere apă și canal*”
3. Reabilitarea sistemului de alimentare cu apă din Berzasca și Liubcova
Proiect ” *Reabilitare sistem de alimentare cu apă comuna Berzasca, localitățile Berzasca și Liubcova, județul Caraș - Severin*”
4. Reabilitarea podului din Liubcova
Proiect ” *Reabilitare pod sat Liubcova, comuna Berzasca, județul Caraș - Severin*”
5. Reabilitarea și modernizarea străzilor din Liubcova
Proiect ” *Reabilitare și modernizare străzi în satul Liubcova, comuna Berzasca, județul Caraș - Severin*”
6. Reabilitare si modernizare străzi, rigole și trotuare în Berzasca, Liubcova și Bigăr
7. Extindere rețele de alimentare cu apă și canalizare comuna Berzasca (către suprafețele de teren nou introduse în intravilan)
8. Înființare heliport și aerodrom
9. Înființare serviciu de transport persoane în scop turistic

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Realizare drum comunal de legătură Bigăr – Debililug
2. Realizare drum comunal de legătură Berzasca – Debililug
3. Realizare pod peste râul Berzasca (deschidere 70 m) si dig de protecție împotriva inundațiilor (lungime 2 km) in Berzasca
4. Realizare drum carosabil varianta ocolitoare Berzasca N-E
5. Realizare drum carosabil Liubcova - Ravensca - Șopotul Nou (Clisura Dunării - Cheile Nerei)
6. Reabilitare drumuri agricole pe teritoriul comunei
7. Reabilitare poduri, podețe si punți pietonale in localitățile Berzasca, Liubcova si Bigăr
8. Extindere rețele de alimentare cu energie electrică în zona extinsă a intravilanelor
9. Dezvoltarea serviciilor de internet de mare viteză
10. Înființare si reabilitare infrastructura portuara Drencova si Cozla

III.1.2 Infrastructura edilitară

1. Înființare parcuri de producere de energie din surse regenerabile
2. Achiziția unui sistem de supraveghere video, dronă, mobilier urban inteligent
Proiect ” *Sisteme inteligente de management local Comuna Berzasca*”
3. Actualizare PUG și întocmire PUZ-uri pe zonele prevăzute în PUG

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Înființare piață agro-alimentară acoperită, având surse de energie regenerabilă
2. Mansardare, reabilitare energetică și funcțională și rețea de termoficare cu energie regenerabilă pentru blocuri, comuna Berzasca
3. Construire ansamblu de clădiri cu anexe și teren pentru serviciile publice comunitare

III.1.3 Educație și cultură

1. Reabilitare și modernizare grădiniță Berzasca
 - Proiect *"Reabilitare și modernizare grădiniță Berzasca"*
2. Reabilitare și modernizare școala Liubcova
 - Proiect *"Reabilitare și modernizare școală Liubcova"*
3. Organizare de evenimente culturale și sportive
 - Festivalul de muzică ușoară pentru copii și tineret *"RITMURI ÎN MILENIUL TREI"*
 - Festivalul *"BALKAN FEST"*
 - Festivalul *"KOCEA ANGELCOVICI"*
4. Reabilitarea, modernizarea, anveloparea, eficientizarea energetică și dotarea școlilor și grădinițelor din comună
5. Înființarea unui centru de creație pictură – sculptură – arte plastice – în școala de la Bigăr
6. Înființare muzeu etnografic și galerie de artă – în fosta dinamitieră Cozla
7. Înființare Centru de formare și reconversie profesională – în școala de la Liubcova
8. Amenajare amfiteatru natural pentru concerte pe valea Sirinea
9. Realizarea unui spațiu monahal în zona Debililug (fosta vatră a satului Berzasca)
10. Reabilitarea și consolidarea Bisericii Sf. Arhanghel Mihail și Gavril din Berzasca, monument istoric
11. Punerea în valoare a siturilor arheologice de pe raza comunei prin reconstruirea cetăților dacice și medievale
12. Reabilitarea și conservarea satului tradițional (reabilitarea caselor tradiționale cehești din satul Bigăr)
13. Realizarea unui monument sculptură pe fețele Dunării care să simbolizeze prietenia dintre popoarele român și sârb
14. Reabilitare ansamblu mori de apă comuna Berzasca
15. Reabilitarea centrului istoric sat Berzasca (parc central și piațetă)

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Realizarea unui spațiu monahal în zona Cozla - Sirinea, în apropierea vechii biserici de sec. XIV, ca investiție privată

III.1.4 Sănătate si servicii sociale

1. Dotare dispensar medicină de familie
2. Înființare Centru de permanență – PNRR
3. Înființare Centru comunitar Bigăr – PNRR
4. Înființare punct Salvamont – Salvamar

III.1.5 Sport si agrement

1. Modernizare baze sportive cu teren de fotbal și teren multifuncțional în Berzasca si Liubcova

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Înființare parc public și ștrand in aer liber cu centru SPA in Berzasca

III.1.6 Mediul de afaceri - sprijinirea antreprenorilor pentru demararea de noi afaceri

1. Înființare puncte de acostare a ambarcațiunilor pescărești și a centrelor de colectare și procesare primară a peștelui
2. Înființare ferme agricole vegetale și zootehnice, precum și unități de procesare a produselor agricole

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Sprijinirea construirii de pensiuni turistice si instruirea personalului implicat in activități turistice, inclusiv pentru crearea si administrarea aplicațiilor on-line (Facebook, Pay Pall) de promovare a serviciilor oferite
2. Mediatizarea programelor de finanțare ale UE, Guvernului României si a altor finanțatori instituționali sau privați care activează pe teritoriul României
3. Sprijinirea instruirii antreprenorilor pentru înființarea si dezvoltarea activităților economice
4. Sprijinirea înființării de IMM-uri cu profil de servicii, dar si industrial, construcții si activități de balastiera
5. Sprijinirea înființării de organizații, fundații si asociații neguvernamentale (ONG) cu domeniul de activitate in cultura, sport, agrement
6. Înființare de păstrăvării si ferme piscicole de-a lungul râurilor interioare din comuna Berzasca
7. Achiziție echipament de producție energie din biomasa
8. Înființarea de culturi de vita-de-vie
9. Înființarea de culturi agricole valoroase, cum ar fi - căpșuni, vinete, smochine, etc.
10. Înființarea de unități de recoltare, depozitare si procesare a fructelor de pădure si a plantelor medicinale si aromatice

III.1.7 Refacerea si conservarea cadrului natural, respectiv protecția biodiversității

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Salubritatea și ecologizarea malurilor Dunării, precum și a râurilor din comuna Berzasca / achiziție echipament pentru curățire maluri
2. Reabilitare și ecologizare zone industriale și miniere
3. Protecția biodiversității și patrimoniului natural. Sistem adecvat de management pentru Parcul Natural "Porțile de fier" - comuna Berzasca (redepunere proiect)
4. Reabilitare peisagistică integrată a zonelor sensibile, cu valoare peisagistică specială, respectiv zonele de mal (Dunăre, afluenți) și zonele cu valoare ambientală și identitară-patrimonială, în scopul asigurării unei ambiante vizuale atractive din punct de vedere turistic

III.1.8 Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii turistice

III.1.8.1 Infrastructura fizică

1. Amenajare pistă de biciclete asfaltată pe faleză Dunării, pe infrastructura de promenadă cf. PUG – lungime totală 17 km
 - Proiect "Dezvoltarea infrastructurii de transport verde – Piste pentru biciclete în Comuna Berzasca, județul Caraș-Severin"
2. Amenajare piste de biciclete de tip mountain-bike pe 3 (trei) trasee:
 - Traseul I - Berzasca - Valea Sirinia – Bigăr – Valea Berzasca – Berzasca – lungime estimată 42 – 45 km
 - Traseul II – Berzasca – Liubcova – Ravensca – Sichevița - Berzasca - lungime estimată 45 km
 - Traseul III – Liubcova – Brestelnic – Sichevița – Liubcova - lungime estimată 12 – 15 km
3. Înființare puncte de acostare a ambarcațiunilor și navelor de agrement
 - Proiect "Înființare infrastructură locală de turism – marină, com. Berzasca"
4. Amenajarea traseelor de mountain-bike și biciclete electrice
5. Înființare parcuri de aventura și agrement alpin coaster, snow tubing, tiroliene, airsoft și paintball

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Amenajarea de rute, poteci, trasee turistice / tematice (drumul pemului / sârbului / aurarului) pentru circuite și drumeții și elaborarea hărții turistice locale
2. Amenajarea faleză Dunării cu alei, piste de biciclete, puncte de belvedere și facilități pentru turismul de tranzit
3. Valorificarea turistică a vestigiilor daco-romane prin reabilitarea siturilor arheologice și introducerea lor în circuitul turistic

III.1.8.2 Infrastructura de management turistic

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Elaborarea și promovarea brandului turistic al localității

2. Elaborarea unui concept integrat (facilități fiscale, infrastructură, etc.) de stimulare și atragere a investitorilor strategici în turism (care operează deja capacități turistice în alte părți și au expertiza necesară)
3. Instruirea antreprenorilor de pensiuni agro-turistice pentru crearea și administrarea aplicațiilor on-line pentru promovarea serviciilor oferite

III.1.9 Extinderea capacităților turistice de primire

1. Înființare de agropensiuni și ferme (agroturism)

Propuneri de proiecte de interes reluate din Strategia 2014 - 2020:

1. Amenajare zone turistice rezidențiale la Stenca Liubcovei și Cozla
2. Amenajare zone turistice de locuințe lacustre
3. Amenajarea de campinguri, platforme și facilități pentru turismul de pescuit
4. Înființarea de structuri de cazare pentru vânătoare

III.2 Estimarea necesităților de finanțare

Cele 81 (optzecișunu) de proiecte propuse pentru implementare în perioada 2021 - 2027 sunt estimate la o valoare de 123.450.000 EURO. Este de la sine înțeles că această listă reprezintă un deziderat, un ideal. În realitate, suntem conștienți că, la fel ca și în perioada 2014 - 2020, se vor realiza doar unele dintre aceste proiecte, sperăm cât mai multe dintre ele.

Valoarea estimată pentru fiecare proiect este prezentată în Anexa - Lista proiectelor propuse pentru perioada 2021 - 2027, iar centralizat pe sectoare:

- Infrastructura de transport și utilități – 19 (nouăsprezece) proiecte, valoare estimată 12.450.000 €
- Infrastructura edilitară - 6 (șase) proiecte, valoare estimată 18.020.000 €
- Educație și cultură - 19 (nouăsprezece) proiecte, valoare estimată 15.180.000 €
- Sănătate și servicii sociale – 4 (patru) proiecte, valoare estimată 3.800.000 €
- Sport și agrement – 2 (două) proiecte, valoare estimată 3.400.000 €
- Mediul de afaceri - sprijinirea antreprenorilor pentru demararea de noi afaceri – 12 (douăsprezece) proiecte, valoare estimată 15.150.000 €
- Refacerea și conservarea cadrului natural, respectiv protecția biodiversității - 4 (patru) proiecte, valoare estimată 16.000.000 €
- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii turistice
 - > Infrastructura fizică – 8 (opt) proiecte, valoare estimată 15.800.000 €
 - > Infrastructura de management turistic – 3 (trei) proiecte, valoare estimată 350.000 €
- Extinderea capacităților turistice de primire – 5 (cinci) proiecte, valoare estimată 23.500.000 €

III.3 Identificarea surselor de finanțare

Așa cum se vede din Anexa - Lista proiectelor propuse pentru perioada 2021 - 2027, finanțarea proiectelor se va face, în majoritate, prin accesarea fondurilor europene nerambursabile, după cum urmează:

- PNRR (Programul Național de Redresare și Reziliență) – total 43 (patruzecișitrei) de proiecte posibil de finanțat
- Programul Național de Investiții „Anghel Saligny” - total 3 (trei) proiecte posibil de finanțat
- PNS (Programul Național Strategic) - total 26 (douăzecișase) de proiecte posibil de finanțat
- POR (Programul Operațional Regional) - total 13 (treisprezece) proiecte posibil de finanțat
- IPA-CBC Romania - Serbia (Programul de cooperare transfrontalieră Romania - Serbia) - total 16 (șaisprezece) proiecte posibil de finanțat
- POEO (Programul Operațional Educație și Ocupare) - total 10 (zece) proiecte posibil de finanțat
- POIM (Programul Operațional Infrastructură Mare) - total 3 (trei) proiecte posibil de finanțat
- Fonduri Guvernamentale - total 15 (cincisprezece) proiecte posibil de finanțat
- PAP (Programul pentru Acvacultură și Pescuit) - total 1 proiect posibil de finanțat

În afara de proiectele amintite mai sus, există un număr de 3 (trei) proiecte pentru care sursa de finanțare potențială nu a fost identificată încă, urmând a fi găsită pe parcursul perioadei de programare.

III.4 Prioritizarea proiectelor

Prioritizarea proiectelor viitoare depinde de mai mulți factori, dintre care, cei mai importanți sunt concordanța cu obiectivele strategiei, urgența necesităților la care răspund proiectele respective și disponibilitatea finanțării.

Prioritizarea proiectelor se face în contextul insuficienței finanțării pentru toate proiectele propuse, precum și al gradului de încărcare a bugetului local cu sumele necesare co-finanțării pentru investiții, dar și cu costurile ulterioare de operare și întreținere.

De această perspectivă, propunem următoarea prioritară:

- > **Proiectele cu impact direct asupra accesului la Dunăre, care realizează intervenții asupra infrastructurii portuare, precum și asupra falezii, care conduc la sporirea potențialului TURISTIC ȘI DE AGREMENT al comunei**
- > **Proiectele prin care se realizează trasee turistice cu comunele învecinate, cu EFECT DE SINERGIE asupra activității turistice din întreaga zonă**
- > **Proiectele care vizează organizarea de evenimente culturale și sportive, care sporesc VIZIBILITATEA, CUNOAȘTEREA ȘI REPUTAȚIA comunei**

- > **Modernizarea rețelelor edilitare (apă – canal)**
- > **Proiectele care vizează înființarea parcurilor de producere a energiei din surse regenerabile**

Toate aceste categorii de proiecte prioritate mai sus vizează dezvoltarea TURISMULUI, care constituie baza dezvoltării economice a comunei și rămâne direcția strategică de urmat și în perioada următoare.

Capitolul IV - Procedura de aprobare a Strategiei

IV.1 Caracterul participativ al elaborării si aprobării strategiei

Putem vorbi de un caracter de continuitate al Strategiilor elaborate de la o perioada de programare la alta, deoarece pe termen mediu, necesitățile si aspirațiile comunității rămân relativ constante. Ceea ce înseamnă ca, in afara de cazul in care unele necesități sunt rezolvate intre timp, celelalte necesități, care nu au fost rezolvate in perioada anterioara rămân valabile pentru a le găsi o rezolvare in perioada curenta.

Pe lângă aceste proiecte, prin analiza necesităților si analiza SWOT s-au identificat necesitățile curente, actuale, ale perioadei 2021 - 2027, care au fost preluate in documentul strategic.

În luna octombrie 2022 a avut loc și o masă rotundă cu tineri din comună, la care au participat, pe lângă aceștia, și membri din conducerea Primăriei, experți, consultanți, posibili parteneri din domeniul artelor plastice, care au venit cu idei de proiecte și cu puncte de vedere valoroase pentru elaborarea strategiei.

De aceea, consideram ca prezenta Strategie include o implicare directa si una indirecta in procesul de elaborare a locuitorilor comunei. Implicarea indirecta a comunității este data de manifestarea opțiunilor, necesităților si problemelor care au fost preluate in prezenta strategie din strategia anterioara 2007 - 2013, cu precizarea ca au fost filtrate acele necesități care au fost rezolvate intre timp, rămânând cele care au nevoie in continuare de o rezolvare. Implicarea directa a comunității se face si prin procesul de aprobare a Strategiei, care are loc prin consultare populara in adunare publica.

SECȚIUNEA IV - BIBLIOGRAFIE

- *Capitel Proiect SRL, Planul Urbanistic General al comunei Berzasca, Berzasca, 2008*
- *Moisi, Alexandru, Monografia comunei Coronini și ținutul Clisura Județul Caraș, de la anul 1784 -1934, Tipografia Felix Weiss, Oravița 1934*
- *Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă - Ministerul Afacerilor Externe, www.mae.ro, Domenii de referință → Teme globale*
- *Tranziția verde / Pactul Ecologic (Verde) European - Ministerul Afacerilor Externe, www.mae.ro, Domenii de referință → Afaceri europene → Teme de actualitate pe agenda UE*
- *Acordul de parteneriat 2021 – 2027*
- *Strategia de dezvoltare teritorială a României (SDTR) 2016 - Guvernul României, <https://dezvoltaredurabila.gov.ro/>, Departamentul pentru Dezvoltare Durabilă*
- *Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR) - Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, <https://mfe.gov.ro/pnrr/>*
- *Strategia Regională pentru Dezvoltare 2021 – 2027 - Regiunea Vest - <https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2020/11/Strategie-PDR-Regiunea-Vest.pdf>*

SECȚIUNEA V - ANEXE

Anexa - Lista proiectelor propuse a fi realizate in perioada 2021 - 2027